

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
GERARD HOGAN
prednesené 15. júla 2021¹

Spojené veci C-33/20, C-155/20 a C-187/20

UK
proti
Volkswagen Bank GmbH (C-33/20)
a
RT,
SV,
BC
proti
Volkswagen Bank GmbH,
Skoda Bank, pobočka spoločnosti Volkswagen Bank GmbH (C-155/20)
a
JL,
DT
proti
BMW Bank GmbH,
Volkswagen Bank GmbH (C-187/20)

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Landgericht Ravensburg (Krajinský súd Ravensburg, Nemecko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Spotrebiteľský úver – Smernica 2008/48/ES – Článok 10 ods. 2 – Požiadavky na informácie, ktoré majú byť uvedené v zmluve – Sadzba úroku z omeškania – Článok 14 – Právo na odstúpenie“

I. Úvod

1. Tieto návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa v podstate týkajú povinností úverových inštitúcií poskytnúť spotrebiteľom určité informácie o úverových podmienkach a dôsledkov v prípade, že tieto informácie nie sú poskytnuté. Vo všeobecnosti majú tieto návrhy podobný skutkový základ, keďže sa týkajú správneho výkladu článku 10 ods. 2 písm. a), d), l), r), s) a t)

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

a článku 14 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66).

2. Tieto návrhy podal Landgericht Ravensburg (Krajinský súd Ravensburg, Nemecko) v rámci sporov medzi rôznymi spotrebiteľmi a spoločnosťami poskytujúcimi úvery na kúpu automobilov, ktoré sa týkali platnosti oznámení o odstúpení od zmluvy zo strany týchto spotrebiteľov. Hoci boli všetky tieto oznámenia o odstúpení doručené dlho po uplynutí štrnásťdňovej lehoty odo dňa podpísania zmluvy o úvere stanovenej v článku 14 ods. 1 písm. a) smernice 2008/48, dotknutí spotrebiteľia tvrdia, že sú k tomuto kroku oprávnení, pretože zmluvy neobsahovali všetky informácie požadované článkom 10 smernice. Tieto prípady sa preto zaoberajú zložitou, ale napriek tomu zásadnou otázkou miery presnosti informácií obsiahnutých v zmluve, ktoré vyžaduje článok 10, a súvisiacou otázkou, ako by mali vnútroštátne súdy reagovať, keď sa spotrebiteľia snažia využiť potenciálny nedostatok informácií vo svoj prospech.² Pred posúdením týchto otázok je však najskôr potrebné uviesť relevantnú právnu úpravu.

II. Právny rámec

A. Právo EÚ

3. Odôvodnenia 4 až 9, 18, 19, 30, 31 a 35 smernice 2008/48 stanovujú:

- „(4) Skutočná situácia a situácia podľa práva, ktorá vyplýva z (vnútroštátnych rozdielov medzi právnymi predpismi rôznych členských štátov v oblasti spotrebiteľských úverov), vedie v niektorých prípadoch k narušeniam hospodárskej súťaže medzi veriteľmi v Spoločenstve a vytvára prekážky na vnútornom trhu v prípadoch, ak členské štáty prijali rozdielne záväzné ustanovenia, ktoré sú prísnejšie ako ustanovenia smernice [Rady] 87/102/EHS [z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru (Ú. v. EŠ L 42, 1986 s. 48; Mim. vyd. 15/001, s. 326)]. Obmedzuje to možnosť spotrebiteľov priamo využívať čoraz širšiu ponuku cezhraničných úverov. Tieto narušenia a prekážky môžu mať následne vplyv na dopyt po tovare a službách.
- (5) V posledných rokoch sa výrazne zmenili druhy úverov, ktoré sa ponúkajú spotrebiteľom a ktoré spotrebiteľia využívajú. Objavili sa nové úverové nástroje, ktoré sa využívajú čoraz častejšie. Je preto potrebné zmeniť a doplniť súčasné ustanovenia a prípadne rozšíriť ich rozsah pôsobnosti.
- (6) V súlade so zmluvou vnútorný trh zahŕňa priestor bez vnútorných hraníc, v ktorom je zaručený voľný pohyb tovaru a služieb a sloboda usadiť sa. Rozvoj transparentnejšieho a efektívnejšieho trhu s úvermi v oblasti bez vnútorných hraníc má zásadný význam pre podporu rozvoja cezhraničných aktivít.

² Tieto prípady tiež nepriamo poukazujú na niekedy odlišné prístupy v spotrebiteľskom práve EÚ, pokiaľ ide o rozsah určitých informačných povinností alebo práva na odstúpenie od zmluvy v závislosti od povahy príslušnej činnosti, a teda na možnú potrebu úplného prepracovania existujúcich pravidiel s cieľom posilniť konzistentnosť jednotlivých ustanovení.

- (7) Ak sa má uľahčiť vytvorenie riadne fungujúceho vnútorného trhu so spotrebiteľskými úvermi, je potrebné, aby sa v niekoľkých kľúčových oblastiach ustanovil harmonizovaný rámec Spoločenstva. Keďže trh so spotrebiteľskými úvermi sa neustále vyvíja a mobilita európskych občanov sa zvyšuje, progresívne právne predpisy Spoločenstva, ktoré sa dokážu prispôbiť budúcim formám úverov a ktoré členským štátom poskytnú primeranú flexibilitu pri ich vykonávaní, by mali pomôcť ustanoviť moderný súbor právnych predpisov v oblasti spotrebiteľských úverov.
- (8) Je dôležité, aby tento trh poskytoval spotrebiteľom dostatočnú mieru ochrany a zabezpečil si tak ich dôveru. Voľný pohyb úverových ponúk by tak mohol prebiehať za optimálnych podmienok pre tých, ktorí úvery ponúkajú, ako aj pre tých, ktorí o ne žiadajú, s náležitým zohľadnením konkrétnej situácie v jednotlivých členských štátoch.
- (9) Úplná harmonizácia je potrebná na to, aby sa všetkým spotrebiteľom v Spoločenstve zabezpečila vysoká a rovnocenná úroveň ochrany ich záujmov a aby sa vytvoril skutočný vnútorný trh. Členské štáty by preto nemali mať možnosť zachovať alebo zaviesť iné vnútroštátne ustanovenia ako ustanovenia tejto smernice. Takéto obmedzenie by sa však malo uplatňovať len na ustanovenia harmonizované touto smernicou. Ak neexistujú takéto harmonizované ustanovenia, členské štáty by mali mať možnosť zachovať alebo zaviesť vnútroštátne právne predpisy. Členské štáty môžu v tom prípade napríklad zachovať alebo zaviesť vnútroštátne právne predpisy o spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti predajcu alebo dodávateľa služieb a veriteľa. Ďalším príkladom tejto možnosti členských štátov by mohlo byť zachovanie alebo zavedenie vnútroštátnych ustanovení o zrušení zmluvy o predaji tovaru alebo dodaní služieb, ak spotrebiteľ uplatní právo na odstúpenie od zmluvy o úvere. Z tohto hľadiska by sa v prípade otvorených zmlúv o úvere malo členským štátom povoliť určiť minimálny čas, ktorý má uplynúť medzi časom, keď veriteľ požiada o splatenie úveru, a dňom, v ktorom musí byť úver splatený.
- ...
- (18) ...Táto smernica by však mala obsahovať osobitné ustanovenia o reklame v oblasti zmlúv o úvere a o určitých položkách štandardných informácií, ktoré by sa mali poskytovať spotrebiteľom s cieľom umožniť im najmä porovnať rozličné ponuky. Tieto informácie by sa mali poskytnúť zrozumiteľným, stručným a zreteľným spôsobom, prostredníctvom reprezentatívneho príkladu. ...
- (19) Na to, aby sa spotrebiteľia mohli rozhodnúť na základe úplnej znalosti veci, mali by sa im pred uzavretím zmluvy o úvere poskytnúť primerané informácie o podmienkach a nákladoch spojených s úverom a o ich povinnostiach, ktoré si spotrebiteľ môže vziať so sebou a zväziť. V záujme čo najväčšej transparentnosti a porovnateľnosti ponúk by tieto informácie mali zahŕňať najmä ročnú percentuálnu mieru (RPM) nákladov na úver určenú rovnakým spôsobom v rámci Spoločenstva. ...
- ...
- (30) Táto smernica neupravuje otázky zmluvného práva, ktoré sa týkajú platnosti zmlúv o úvere. Členské štáty preto môžu v tejto oblasti zachovať alebo zaviesť vnútroštátne ustanovenia, ktoré sú v súlade s právom Spoločenstva. ...

(31) Zmluva o úvere by mala zrozumiteľným a stručným spôsobom poskytovať všetky potrebné informácie, aby sa mohol spotrebiteľ oboznámiť so svojimi právami a povinnosťami, ktoré mu z nej vyplývajú.

...

(35) Ak spotrebiteľ odstúpi od zmluvy o úvere, na základe ktorej dostal tovar, a to najmä od kúpy na splátky alebo od zmluvy o nájme alebo lízingovej zmluvy, z ktorých mu vyplýva povinnosť následnej kúpy, táto smernica by sa nemala dotýkať žiadnej úpravy otázok vrátenia tovaru ani žiadnych súvisiacich otázok v členských štátoch.“

4. Článok 3 smernice s názvom „Vymedzenie pojmov“ uvádza:

„Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

...

n) ‚zmluva o viazanom úvere‘ je zmluva o úvere, pri ktorej:

- i) príslušný úver slúži výhradne na financovanie zmluvy o dodaní konkrétneho tovaru alebo poskytnutí konkrétnej služby, a
- ii) tieto dve zmluvy tvoria z objektívneho hľadiska obchodnú jednotku; obchodná jednotka existuje vtedy, keď úver pre spotrebiteľa financuje dodávateľ alebo poskytovateľ služieb, alebo v prípade, že ho financuje tretia osoba, keď veriteľ využíva služby dodávateľa alebo poskytovateľa služieb pri uzatváraní alebo príprave zmluvy o úvere, alebo ak zmluva o úvere výslovne špecifikuje určitý tovar alebo poskytovanie určitých služieb.“

5. Článok 5 smernice 2008/48 s názvom „Informácie pred uzavretím zmluvy“ uvádza:

„1. V dostatočnom predstihu pred tým, ako sa spotrebiteľ zaviaže akoukoľvek zmluvou o úvere alebo ponukou, veriteľ a prípadne sprostredkovateľ úveru poskytnú spotrebiteľovi na základe podmienok úveru ponúkaných veriteľom, prípadne preferencií spotrebiteľa a informácií, ktoré spotrebiteľ poskytol, informácie potrebné na porovnanie rôznych ponúk, aby sa mohol s dobrou znalosťou veci rozhodnúť, či zmluvu o úvere uzavrie. Tieto informácie sa písomne alebo na inom trvalom nosiči poskytnú prostredníctvom tlačiva pre štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere uvedeného v prílohe II. Požiadavky na veriteľa uvedené v tomto odseku a v článku 3 ods. 1 a 2 smernice [Európskeho parlamentu a Rady] 2002/65/ES [z 23. septembra 2002 o poskytovaní finančných služieb spotrebiteľom na diaľku a o zmene a doplnení smernice Rady 90/619/EHS a smerníc 97/7/ES a 98/27/ES (Ú. v. ES L 271, 2002, s. 16; Mim. vyd. 06/004, s. 321)], týkajúce sa poskytovania informácií, sa považujú za splnené, ak veriteľ poskytol štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere.

2. Tieto informácie sa týkajú:

...

l) úrokovej sadzby uplatniteľnej v prípade oneskorených platieb a spôsobu jej úpravy a prípadne poplatkov v prípade neplnenia zmluvy;

...“

6. Článok 10 tejto smernice s názvom „Informácie, ktoré má obsahovať zmluva o úvere“, stanovuje:

„1. Zmluvy o úvere sa vypracujú písomne alebo na inom trvalom nosiči.

Každá zmluvná strana dostane jedno vyhotovenie zmluvy o úvere. Týmto článkom nie sú dotknuté žiadne vnútroštátne pravidlá týkajúce sa platnosti uzavretia zmlúv o úvere, ktoré sú v súlade s právom Spoločenstva.

2. Zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza:

...

l) úrokovú sadzbu pre prípad oneskorených platieb platnú v čase uzavretia zmluvy o úvere a spôsob jej úpravy a prípadne poplatky v prípade neplnenia zmluvy;

...

t) či existuje pre spotrebiteľa mimosúdny mechanizmus vybavovania sťažností a zaistenia nápravy, a ak áno, spôsoby, akými sa dá použiť;

...“

7. Článok 14 smernice 2008/48 s názvom „Právo na odstúpenie od zmluvy“ znie:

„1. Spotrebiteľ môže od zmluvy o úvere odstúpiť bez uvedenia dôvodu do štrnástich kalendárnych dní.

Táto lehota na odstúpenie od zmluvy začína plynúť:

a) buď dňom uzavretia zmluvy o úvere, alebo

b) dňom, keď sú spotrebiteľovi doručené zmluvné podmienky a informácie v súlade s článkom 10, ak tento deň nasleduje po dni uvedenom v písmene a) tohto pododseku.

...

3. Ak spotrebiteľ uplatní svoje právo na odstúpenie od zmluvy:

...

b) splatí veriteľovi istinu a akumulovaný úrok z tejto istiny odo dňa, keď sa úver začal čerpať, až do dňa splatenia istiny, a to bezodkladne a najneskôr do 30 kalendárnych dní po odoslaní oznámenia o odstúpení od zmluvy veriteľovi. Úrok sa vypočíta na základe dohodnutej úrokovej sadzby úveru. Veriteľ nemá v prípade odstúpenia od zmluvy právo na žiadnu inú kompenzáciu od spotrebiteľa okrem kompenzácie nenávratných poplatkov, ktoré veriteľ zaplatil orgánu verejnej správy.“

8. Článok 15 ods. 1 tejto smernice s názvom „Zmluvy o viazanom úvere“ stanovuje:

„Ak spotrebiteľ na základe práva Spoločenstva uplatní právo na odstúpenie od zmluvy o dodaní tovaru alebo poskytnutí služieb, prestáva byť viazaný zmluvou o viazanom úvere.“

9. V článku 22 ods. 1 smernice 2008/48 s názvom „Harmonizácia a záväzný charakter tejto smernice“ sa uvádza:

„Keďže táto smernica obsahuje harmonizované ustanovenia, členské štáty nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto smernice.“

B. Nemecké právo

10. § 247 ods. 3 až 7 Einführungsgesetz zum bürgerlichen Gesetzbuch (zákon, ktorým sa zavádza Občiansky zákonník) z 21. septembra 1994 (BGBl. 1994 I, s. 2494 a opravený BGBl. 1997 I, s. 1061) v znení uplatniteľnom na skutkový stav vo veci samej (ďalej len „EGBGB“) s názvom „Informačné požiadavky na zmluvy o spotrebiteľskom úvere, vyplatenú finančnú pomoc a kúpne zmluvy“ stanovuje:

„§ 3 Predzmluvné informácie

(1) Informácie poskytnuté pred uzavretím zmluvy zahŕňajú:

...

2. Druh úveru;

...

9. Podmienky sprístupnenia finančných prostriedkov;

...

11. Sadzbu úrokov z omeškania a spôsob jej úpravy, a prípadne aj náklady v prípade omeškania.

...

§ 6 Obsah zmluvy

(1) V zmluve o spotrebiteľskom úvere musia byť jasným a zrozumiteľným spôsobom zahrnuté nasledujúce informácie:

1. informácie uvedené v odseku 3 prvom pododseku bodoch 1 až 14 a štvrtom pododseku;

...

5. postup pri ukončení platnosti zmluvy

...

§ 7 Ďalšie informácie v zmluve

(1) Nasledujúce informácie musia byť v zmluve o spotrebiteľskom úvere uvedené jasne a zrozumiteľne, ak sú pre zmluvu relevantné:

...

3. spôsob výpočtu náhrady za predčasné splatenie, ak veriteľ zamýšľa uplatniť svoje právo na takúto náhradu v prípade predčasného splatenia úveru dlžníkom;
4. prístup dlžníka k mimosúdnyim mechanizmom riešenia sťažností a nápravy a prípadne podmienky takéhoto prístupu.

...“

11. § 247 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) (Občiansky zákonník) v znení uplatniteľnom na skutkový stav vo veci samej (ďalej len „BGB“), nazvaný „Základná úroková sadzba“, stanovuje:

„1. Základná úroková sadzba je 3,62 %. Dňa 1. januára a 1. júla každého roka sa upraví o percentuálny bod, o ktorý sa od poslednej úpravy zvýšila alebo znížila referenčná hodnota. Referenčná hodnota zodpovedá úrokovej sadzbe stanovenej Európskou centrálnou bankou [(ďalej len ‚ECB‘)] pre poslednú hlavnú refinančnú operáciu vykonanú pred prvým kalendárnym dňom príslušného polroka.

2. Deutsche Bundesbank [Nemecká spolková banka] uverejní základnú úrokovú sadzbu v Bundesanzeiger (nemecký Úradný vestník) bezprostredne po dátumoch uvedených v druhej vete prvého odseku.“

12. § 288 BGB s názvom „Úroky z omeškania a iné náhrady“ v odseku 1 stanovuje:

„K akémukoľvek peňažnému dlhu sa počas obdobia omeškania pripočítajú úroky. Sadzba úrokov z omeškania je päť percentuálnych bodov nad základnou sadzbou za rok.“

13. § 355 BGB s názvom „Právo na odstúpenie od spotrebiteľských zmlúv“ stanovuje:

„(1) Ak zákon dáva spotrebiteľovi právo na odstúpenie od zmluvy v súlade s týmto ustanovením, spotrebiteľ a obchodník prestávajú byť viazaní svojimi vyhláseniami o úmysle uzavrieť zmluvu, ak spotrebiteľ odvolal svoje vyhlásenie v tomto zmysle v stanovenej lehote. ...

(2) Lehota na odstúpenie od zmluvy je 14 dní. Pokiaľ nie je stanovené inak, začína plynúť od okamihu uzavretia zmluvy.“

14. § 356b BGB s názvom „Právo na odstúpenie od zmlúv o spotrebiteľskom úvere“ v odseku 2 stanovuje:

„Ak dokument doručený dlžníkovi podľa odseku 1 neobsahuje povinné informácie uvedené v § 492 ods. 2, lehota začne plynúť až po odstránení tohto nedostatku v súlade s § 492 ods. 6. ...“

15. V § 357 BGB s názvom „Právne dôsledky odstúpenia od zmlúv uzavretých mimo prevádzkových priestorov a na diaľku, s výnimkou zmlúv o finančných službách“ sa v odseku 1 stanovuje:

„Získaný prospech musí byť vrátený najneskôr do 14 dní.“

16. Podľa § 357a ods. 1 BGB s názvom „Právne dôsledky odstúpenia od zmlúv o finančných službách“:

„Získaný prospech musí byť vrátený najneskôr do 30 dní.“

17. Ustanovenie § 358 BGB s názvom „Zmluva spojená so zmluvou, od ktorej strana odstúpila“, znie takto:

“...“

(2) Ak spotrebiteľ platne odstúpil od svojho prejavu vôle uzavrieť zmluvu o spotrebiteľskom úvere podľa § 495 ods. 1 alebo § 514 ods. 2 prvej vety, nie je už viazaný svojím prejavom vôle uzavrieť zmluvu o dodaní tovaru alebo poskytnutí inej služby, ktorá súvisí so zmluvou o spotrebiteľskom úvere.

(3) Zmluva o dodávke tovaru alebo iných služieb a zmluva o úvere uvedená v odsekoch 1 a 2 sa kombinujú, ak úver slúži na úplné alebo čiastočné financovanie druhej zmluvy a ak obe zmluvy tvoria hospodársku jednotku. Táto jednotka sa akceptuje najmä vtedy, ak predávajúci sám financuje protihodnotu spotrebiteľa alebo v prípade financovania treťou stranou, ak veriteľ zapojí predávajúceho do prípravy alebo uzavretia zmluvy o úvere.

(4) § 355 ods. 3, a v závislosti od typu viazanej zmluvy ustanovenia § 357 až 357b, sa uplatnia primerane na odstúpenie od viazanej zmluvy bez ohľadu na spôsob uvádzania na trh... Veriteľ vo vzťahu k spotrebiteľovi preberá práva a povinnosti obchodníka vyplývajúce z viazanej zmluvy, pokiaľ ide o právne dôsledky odstúpenia od zmluvy, za predpokladu, že suma úveru už bola obchodníkovi vyplatená v čase, keď odstúpenie nadobúda účinnosť.“

18. V § 491a BGB s názvom „Predzmluvné informačné povinnosti v súvislosti so zmluvami o úvere uzatvorenými so spotrebiteľmi“ sa v ods. 1 stanovuje:

„V súvislosti so zmluvou o úvere uzavretou so spotrebiteľom musí veriteľ informovať dlžníka o záležitostiach vyplývajúcich z § 247 [EGBGB] vo forme, ktorá je v ňom uvedená.“

19. § 492 BGB s názvom „Písomná forma, obsah zmluvy“ stanovuje:

„(1) Zmluvy o spotrebiteľskom úvere musia mať písomnú formu, pokiaľ nie je predpísaná prísnejšia forma. ...“

(2) Zmluva musí obsahovať informácie stanovené v § 247 ods. 6 až 13 [EGBGB] pre zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

“...“

(5) Informácie, ktoré musí veriteľ poskytnúť dlžníkovi po uzavretí zmluvy, musia byť na trvalom nosiči.“

20. § 495 BGB s názvom „Právo na odstúpenie od zmluvy; Prechodné obdobie“ v odseku 1 stanovuje:

„V súvislosti so zmluvou o úvere uzavretou so spotrebiteľom má dlžník právo odstúpiť od zmluvy v súlade s § 355 (BGB).“

III. Skutkový stav vo veci samej a návrh na začatie prejudiciálneho konania

A. Vec C-33/20

21. V decembri 2015 si spotrebiteľ UK kúpil motorové vozidlo. Na financovanie tohto nákupu spotrebiteľ zložil zálohu a uzavrel zmluvu o spotrebiteľskom úvere s poistením nesplateného zostatku. Zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahuje toto vyhlásenie:

„V prípade ukončenia zmluvy uplatníme úrokovú sadzbu platnú pre prípad omeškania v zákonnej výške. Ročná výška úrokovej sadzby pre prípad omeškania sa rovná základnej úrokovej sadzbe zvýšenej o päť percentuálnych bodov.“

22. V zmluve o úvere sa však neuvádza platná úroková sadzba z omeškania vo forme číselného údaju, ani referenčná sadzba použitá na určenie úrokovej sadzby z omeškania platnej v čase podpisu zmluvy, t. j. sadzba uvedená v § 247 BGB. Podľa vnútroštátneho súdu formulácia obsiahnutá v zmluve o úvere nespĺňa povinnosť poskytovateľov zmlúv o spotrebiteľskom úvere uviesť mechanizmus úpravy sadzby úroku z omeškania.

23. Vnútroštátny súd však uvádza, že UK pred uzatvorením dohody prevzal dokument, nazvaný „Štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere“, vypracovaný podľa vzoru uvedeného v prílohe II smernice 2008/48, v ktorom bolo uvedené, že základnú úrokovú sadzbu stanovuje k 1. januáru a 1. júlu každého roka Deutsche Bundesbank. Vnútroštátny súd sa však domnieva, že tieto informácie nemožno považovať za súčasť zmluvy z dôvodu, že dotknutá úverová inštitúcia nedodržala formálne pravidlo stanovené v § 492 ods. 1 BGB, a to bez toho, aby bližšie objasnil rozsah predmetného formálneho pravidla.

24. UK uhrádzal pravidelné mesačné splátky. Dlho po uplynutí lehoty štrnásť dní od uzavretia zmluvy o úvere, avšak pred úplným splatením úveru, sa UK pokúsil od zmluvy odstúpiť. Tvrdil, že oneskorené oznámenie o odstúpení od zmluvy bolo napriek tomu platné, pretože mu banka Volkswagen neposkytla všetky informácie požadované nemeckými právnymi predpismi, ktorými sa vykonáva smernica 2008/48. Volkswagen Bank toto odstúpenie odmietla.

25. V reakcii na toto odmietnutie podal UK žalobu, v ktorej žiadal, aby výmenou za vrátenie kúpeného vozidla bolo stanovené, že on ako kupujúci nie je povinný platiť zostávajúce mesačné splátky. UK tiež požadoval vrátenie všetkých mesačných splátok, vrátane úrokov a zálohy už zaplatenej predajcovi.

26. Vnútroštátny súd má pochybnosti o tom, či informácie obsiahnuté v zmluve spĺňajú požiadavky § 492 BGB v spojení s § 247 ECBGB, ktoré sa majú vykladať z hľadiska smernice 2008/48. Za týchto okolností Landgericht Ravensburg (Krajinský súd Ravensburg) rozhodol prerušiť konanie a Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 10 ods. 2 písm. l) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere:

a) sa má v absolútnej hodnote uviesť úroková sadzba pre prípad oneskorených platieb platná v čase uzavretia zmluvy o úvere, resp. má sa v absolútnej hodnote uviesť aspoň referenčná úroková sadzba (v tomto prípade základná úroková sadzba podľa § 247 [BGB]), z ktorej sa zvýšením (v tomto prípade o päť percentuálnych bodov podľa § 288 ods. 1 druhej vety BGB) vypočíta platná úroková sadzba pre prípad oneskorených platieb, a

b) sa musí konkrétne vysvetliť mechanizmus úpravy úrokovej sadzby pre prípad oneskorených platieb, resp. musí sa aspoň odkázať na vnútroštátne predpisy, z ktorých je možné odvodiť úpravu úrokovej sadzby pre prípad oneskorených platieb (§ 247, § 288 ods. 1 druhá veta BGB)?

2. Má sa článok 10 ods. 2 písm. r) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere musí byť uvedená konkrétna, pre spotrebiteľa zrozumiteľná metóda výpočtu kompenzácie za predčasné splatenie v prípade predčasného splatenia úveru, aby tak spotrebiteľ mohol aspoň približne vypočítať výšku kompenzácie v prípade predčasného ukončenia zmluvy?

3. Má sa článok 10 ods. 2 písm. s) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere:

a) sa musia uviesť aj práva zmluvných strán na ukončenie zmluvy upravené vnútroštátnym právom, najmä tiež právo dlžníka na ukončenie zmluvy zo závažného dôvodu pri zmluvách o úvere na dobu určitú podľa § 314 BGB a

b) sa musí v prípade všetkých práv zmluvných strán na ukončenie zmluvy o úvere upozorniť na lehotu a formu ukončenia zmluvy stanovené pre výkon práva na ukončenie zmluvy?“

B. Vec C-155/20

27. Dňa 24. júla 2014, 3. januára 2015 a 23. mája 2015 uzatvorili traja rôzni spotrebiteľia, BC, RT a SV so spoločnosťami Volkswagen Bank a Skoda Bank, pobočkou spoločnosti Volkswagen Bank, zmluvy o viazanom úvere na nákup vozidiel na súkromné účely od predajcov automobilov. Skutkové okolnosti sú podobné ako vo veci C-33/20 s výnimkou toho, že SV a BC odstúpili od zmluvy po úplnom splatení úveru. Pred uplatnením práva na odstúpenie od zmluvy SV predala vozidlo späť predajcovi, ktorý jej ho pôvodne predal. V tejto súvislosti SV tvrdí, že v dôsledku uplatnenia svojho práva na odstúpenie od zmluvy má nárok na náhradu rozdielu medzi kúpnou cenou zvýšenou o úroky a cenou opätovného predaja.

28. Pokiaľ ide o predmetné zmluvy, vnútroštátny súd uvádza, že podľa jeho názoru dokumenty s názvom „Štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere“, ktoré boli predložené RT, SV a BC, nemožno podľa nemeckého práva považovať za súčasť zmluvy o úvere, keďže tieto dokumenty nespĺňajú formálne požiadavky § 492 ods. 1 BGB, pokiaľ ide o stránkovanie.

29. Vnútroštátny súd tiež poukazuje na to, že pokiaľ ide o podmienky, za ktorých môže veriteľ predmetnú zmluvu zo závažných dôvodov ukončiť, zmluvy nestanovujú formu, v akej má k takému ukončeniu dôjsť, ani lehotu, v ktorej musí veriteľ zmluvu ukončiť a neuvádzajú ani právo dlžníka zmluvu ukončiť v súlade s § 314 BGB.

30. Za týchto okolností Landgericht Ravensburg (Krajinský súd Ravensburg) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 10 ods. 2 písm. l) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere:

- a) sa má v absolútnej hodnote uviesť úroková sadzba pre prípad oneskorených platieb platná v čase uzavretia zmluvy o úvere, resp. má sa v absolútnej hodnote uviesť aspoň referenčná úroková sadzba (v tomto prípade základná úroková sadzba podľa § 247 [BGB]), z ktorej sa zvýšením (v tomto prípade o päť percentuálnych bodov podľa § 288 ods. 1 druhej vety BGB) vypočíta platná úroková sadzba pre prípad oneskorených platieb?
 - b) sa musí konkrétne vysvetliť mechanizmus úpravy úrokovej sadzby pre prípad oneskorených platieb, resp. musí sa aspoň odkázať na vnútroštátne predpisy, z ktorých je možné odvodiť úpravu úrokovej sadzby pre prípad oneskorených platieb (§ 247 a § 288 ods. 1 druhá veta BGB)?
2. Má sa článok 10 ods. 2 písm. r) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere musí byť uvedená konkrétna, pre spotrebiteľa zrozumiteľná metóda výpočtu kompenzácie za predčasné splatenie v prípade predčasného splatenia úveru, aby tak spotrebiteľ mohol aspoň približne vypočítať výšku kompenzácie v prípade predčasného ukončenia?
3. Má sa článok 10 ods. 2 písm. s) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že:
- a) v zmluve o úvere sa musia uviesť aj práva zmluvných strán na ukončenie zmluvy upravené vnútroštátnym právom, najmä tiež právo dlžníka na ukončenie zmluvy zo závažného dôvodu pri zmluvách o úvere na dobu určitú podľa § 314 BGB?
 - b) [v prípade zápornej odpovede na vyššie uvedenú otázku písm. a)] nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že uvedenie vnútroštátneho osobitného práva na ukončenie zmluvy je povinnou informáciou v zmysle článku 10 ods. 2 písm. s) smernice [2008/48]?
 - c) v zmluve o úvere sa musí v prípade všetkých práv zmluvných strán na ukončenie zmluvy o úvere upozorniť na lehotu a formu ukončenia zmluvy, ktoré sú stanovené pre uplatnenie práva na ukončenie zmluvy?
4. Je v prípade zmluvy o spotrebiteľskom úvere vylúčené, aby veriteľ vzniesol voči uplatneniu práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy podľa článku 14 ods. 1 prvej vety smernice [2008/48] námietku založenú na zániku práva,
- a) ak jedna z povinných informácií stanovených v článku 10 ods. 2 smernice [2008/48] nebola riadne uvedená v zmluve o úvere ani dodatočne riadne poskytnutá, a preto nezačala plynúť lehota na odstúpenie od zmluvy podľa článku 14 ods. 1 smernice [2008/48]?

- b) [v prípade zápornej odpovede na vyššie uvedenú otázku písm. a)], ak je zánik práva založený v rozhodujúcej miere na dobe, ktorá uplynula od uzavretia zmluvy, a/alebo na úplnom splnení zmluvy oboma zmluvnými stranami a/alebo na tom, že veriteľ disponoval sumou úveru, ktorú získal späť, alebo na vrátení úverových záruk a/alebo (v prípade kúpnej zmluvy spojennej so zmluvou o úvere) na užívaní alebo prevode financovanej veci spotrebiteľom, avšak spotrebiteľ v rozhodujúcom období a v čase, keď nastali rozhodujúce okolnosti, nevedel, že má stále právo na odstúpenie od zmluvy, a ani nie je zodpovedný za to, že o tom nevedel, a veriteľ tiež nemohol predpokladať, že spotrebiteľ vie o uvedenej okolnosti?
5. Je v prípade zmluvy o spotrebiteľskom úvere vylúčené, aby veriteľ vzniesol voči uplatneniu práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy podľa článku 14 ods. 1 prvej vety smernice [2008/48] námietku založenú na zneužití práva,
- a) ak jedna z povinných informácií stanovených v článku 10 ods. 2 smernice [2008/48] nebola riadne uvedená v zmluve o úvere ani dodatočne riadne poskytnutá, a preto nezačala plynúť lehota na odstúpenie od zmluvy podľa článku 14 ods. 1 smernice [2008/48]?
- b) [v prípade zápornej odpovede na vyššie uvedenú otázku písm. a)], ak je zneužívajúce uplatnenie práva založené v rozhodujúcej miere na dobe, ktorá uplynula od uzavretia zmluvy, a/alebo na úplnom splnení zmluvy oboma zmluvnými stranami a/alebo na tom, že veriteľ disponoval sumou úveru, ktorú získal späť, alebo na vrátení úverových záruk a/alebo (v prípade kúpnej zmluvy spojennej so zmluvou o úvere) na užívaní alebo prevode financovanej veci spotrebiteľom, avšak spotrebiteľ v rozhodujúcom období a v čase, keď nastali rozhodujúce okolnosti, nevedel, že má stále právo na odstúpenie od zmluvy, a ani nie je zodpovedný za to, že o tom nevedel, a veriteľ tiež nemohol predpokladať, že spotrebiteľ vie o uvedenej okolnosti?“

C. Vec C-187/20

31. Dvaja rôzni spotrebiteľia, JL a DT, uzavreli 4. mája 2017 a 23. marca 2019 zmluvy o úvere na kúpu vozidla na súkromné účely, JL so spoločnosťou BMW Bank a DT so spoločnosťou Audi Bank (pobočka Volkswagen Bank). Rovnako ako v prípade UK vo veci C-33/20 a RT vo veci C-155/20 sa títo spotrebiteľia snažili odstúpiť od zmluvy o úvere dlho po uplynutí lehoty štrnásť dní od uzavretia zmluvy o úvere, ale pred úplným splatením úveru. Aj v tomto prípade títo spotrebiteľia v snahe ospravedlniť oneskorené oznámenie tvrdili, že lehota na uplatnenie práva na odstúpenie od zmluvy nezačala plynúť, pretože im v predmetných zmluvách neboli poskytnuté dostatočné informácie.

32. Pokiaľ ide o zmluvy dotknuté v týchto dvoch veciach, vnútroštátny súd zdôrazňuje nasledujúce skutočnosti.

33. Po prvé tieto zmluvy neuvádzajú presnú povahu úveru. V oboch prípadoch však štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere,³ ktoré sú podľa nemeckého práva neoddeliteľnou súčasťou zmluvného dokumentu, uvádzajú, že sa týkajú splátkového úveru s rovnakými mesačnými splátkami a pevnou úrokovou sadzbou.⁴

34. Po druhé v oboch zmluvách sa uvádza, že úver bude splatený po dodaní vozidla predajcovi. V žiadnej zo zmlúv sa však neuvádza, že po vyplatení finančných prostriedkov zaniká povinnosť zaplatiť predávajúcemu kúpnu cenu v príslušnej výške a že kupujúci môže od predávajúceho požadovať vydanie vozidla po úplnom zaplatení kúpnej ceny.

35. Po tretie, pokiaľ ide o informácie o sadzbách úrokov z omeškania, v zmluve uzavretej s JL sa uvádza, že: „ak je dlžník... v omeškaní, úrok z omeškania sa účtuje vo výške piatich percentuálnych bodov nad príslušnú základnú sadzbu za rok. Základnú úrokovú sadzbu určuje Deutsche Bundesbank každoročne k 1. januáru a 1. júlu a uverejňuje ju v *Budesanzeiger* (spolkový vestník)“. Pokiaľ ide o DT, zmluva o úvere obsahuje tieto informácie o sadzbe úroku z omeškania: „V prípade ukončenia zmluvy uplatníme sadzbu úrokov pre prípad omeškania v zákonom stanovenej výške. Ročná výška úrokovej sadzby uplatniteľná pre prípad omeškania je vo výške príslušnej základnej sadzby zvýšenej o päť percentuálnych bodov“. Okrem toho sa v štandardných európskych informáciách o spotrebiteľskom úvere poskytnutých tomuto spotrebiteľovi uvádza toto: „Ročná výška úrokovej sadzby uplatniteľná v prípade omeškania zodpovedá výške príslušnej základnej úrokovej sadzby zvýšenej o päť percentuálnych bodov. Základnú úrokovú sadzbu určuje Deutsche Bundesbank a je stanovená k 1. januáru a 1. júlu každého roka“.

36. Podľa vnútroštátneho súdu však dokumenty predložené v oboch veciach nevysvetľujú, že základná úroková sadzba uverejňovaná Deutsche Bundesbank zodpovedá úrokovej sadzbe pre poslednú refinančnú operáciu uskutočnenú ECB, ani neodkazujú na ustanovenie § 247 ods. 1 BGB, ktoré túto informáciu stanovuje.

37. Po štvrté vnútroštátny súd konštatuje, že v dokumentoch poskytnutých spotrebiteľom sú uvedené hlavné parametre, ktoré sa majú zohľadniť pri určovaní výšky odškodnenia veriteľa v prípade predčasného splatenia, ale nie je v nich uvedený presný vzorec na výpočet tohto odškodnenia.

38. Po piate vnútroštátny súd konštatuje, že hoci predmetné zmluvy odkazujú na existenciu práva dlžníka ukončiť zmluvu zo závažných dôvodov, neodkazujú na § 314 BGB, ani nešpecifikujú formu a lehotu na uplatnenie práva ukončiť zmluvu.

39. Po šieste vnútroštátny súd pripomína, že predmetné zmluvy stanovujú, že vec môže byť postúpená na Ombudsmann der privaten Banken (nemecký ombudsman súkromných bánk) na účely riešenia sporov s bankou a že *Verfahrensordnung für die Schlichtung von Kundenbeschwerden im deutschen Bankgewerbe* (rokovací poriadok pre vybavovanie sťažností zákazníkov v nemeckom bankovom sektore), ktorý upravuje vybavovanie takýchto sťažností týmto orgánom, je k dispozícii na požiadanie alebo je možné si ho pozrieť na webovej stránke Bundesverband der Deutschen Banken eV (Asociácia nemeckých bánk), www.bdb.de. V týchto zmluvách sa tiež uvádza, že akákoľvek sťažnosť sa musí zaslať písomne Úradu pre sťažnosti

³ Pokiaľ ide o tieto dokumenty, vnútroštátny súd sa zrejme domnieva, že sa ich netýka problém stránkovania zistený vo veciach C-33/20 a C-155/20, a preto ich možno považovať za súčasť zmluvy podľa nemeckého práva.

⁴ V zmluve s DT sa v štandardných európskych informáciách o spotrebiteľskom úvere uvádza aj to, že úver sa musí splácať rovnakými mesačnými splátkami a vyššou poslednou splátkou.

klientov Asociácie nemeckých bánk. V zmluve podpísanej s DT sa uvádza aj číslo faxu a e-mailová adresa, na ktoré možno takéto sťažnosti zasielať. Vnútroštátny súd však zdôrazňuje, že obsahové náležitosti, ktoré musí mať sťažnosť podľa bodu 3 rokovacieho poriadku tohto orgánu, v predmetnej zmluve nie sú.

40. Za týchto okolností Landgericht Ravensburg (Krajinský súd Ravensburg) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

- „1. Má sa článok 10 ods. 2 písm. l) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že pri druhu úveru treba prípadne uviesť, že ide o zmluvu o viazanom úvere a/alebo že ide o zmluvu o úvere na dobu určitú?
2. Má sa článok 10 ods. 2 písm. d) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že pri podmienkach, ktoré upravujú čerpanie úveru, v prípade zmlúv o viazanom úvere na financovanie predmetu kúpy, pokiaľ sa suma úveru vyplatí predávajúcemu, treba uviesť, že dlžník je do výšky vyplatenej sumy zbavený svojho záväzku zaplatiť kúpnu cenu a predávajúci mu musí odovzdať kúpenú vec, pokiaľ je kúpna cena úplne zaplatená?
3. Má sa článok 10 ods. 2 písm. l) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že:
 - a) sa má v absolútnej hodnote uviesť úroková sadzba pre prípad oneskorených platieb platná v čase uzavretia zmluvy o úvere, resp. má sa v absolútnej hodnote uviesť aspoň referenčná úroková sadzba (v tomto prípade základná úroková sadzba podľa § 247 [BGB]), z ktorej sa zvýšením (v tomto prípade o päť percentuálnych bodov podľa § 288 ods. 1 druhej vety BGB) vypočíta platná úroková sadzba pre prípad oneskorených platieb, a
 - b) sa musí konkrétne vysvetliť mechanizmus úpravy úrokovej sadzby pre prípad oneskorených platieb, resp. musí sa aspoň odkázať na vnútroštátne predpisy, z ktorých je možné odvodiť úpravu úrokovej sadzby pre prípad oneskorených platieb (§ 247 a § 288 ods. 1 druhá veta BGB)?
4. a) Má sa článok 10 ods. 2 písm. r) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere musí byť uvedená konkrétna, pre spotrebiteľa zrozumiteľná metóda výpočtu kompenzácie za predčasné splatenie v prípade predčasného splatenia úveru, aby tak spotrebiteľ mohol aspoň približne vypočítať výšku kompenzácie v prípade predčasného ukončenia?
 - b) [v prípade kladnej odpovede na vyššie uvedenú otázku písm. a)]:

Bránia článok 10 ods. 2 písm. r) a článok 14 ods. 1 druhá veta smernice [2008/48] vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej v prípade neúplných informácií v zmysle článku 10 ods. 2 písm. r) smernice [2008/48] lehota na odstúpenie od zmluvy predsa začína plynúť uzavretím zmluvy a zaniká len právo veriteľa na kompenzáciu za predčasné splatenie úveru?
5. Má sa článok 10 ods. 2 písm. s) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že:
 - a) v zmluve o úvere sa musia uviesť aj práva zmluvných strán na ukončenie zmluvy upravené vnútroštátnym právom, najmä tiež právo dlžníka na ukončenie zmluvy zo závažného dôvodu pri zmluvách o úvere na dobu určitú podľa § 314 BGB, a že musí byť výslovne označený paragraf, v ktorom je toto právo na ukončenie zmluvy upravené?

b) [v prípade zápornej odpovede na vyššie uvedenú otázku písm. a)]:

Nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že uvedenie vnútroštátneho osobitného práva na ukončenie zmluvy je povinnou informáciou v zmysle článku 10 ods. 2 písm. s) smernice [2008/48]?

c) v zmluve o úvere sa musí v prípade všetkých práv zmluvných strán na ukončenie zmluvy o úvere upozorniť na lehotu a formu ukončenia zmluvy, ktoré sú stanovené pre uplatnenie práva na ukončenie zmluvy?

6. Má sa článok 10 ods. 2 písm. t) smernice [2008/48] vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere musia byť uvedené podstatné formálne náležitosti sťažnosti a/alebo prostriedku nápravy v rámci mimosúdneho mechanizmu vybavovania sťažností a/alebo zaistenia nápravy? Nie je postačujúce, ak sa v tejto súvislosti odkáže na rokovací poriadok týkajúci sa mimosúdneho mechanizmu vybavovania sťažností a/alebo zaistenia nápravy, ktorý je dostupný na internete?

7. Je v prípade zmluvy o spotrebiteľskom úvere vylúčené, aby veriteľ vzniesol voči uplatneniu práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy podľa článku 14 ods. 1 prvej vety smernice [2008/48] námietku založenú na zániku práva,

a) ak jedna z povinných informácií stanovených v článku 10 ods. 2 smernice [2008/48] nebola riadne uvedená v zmluve o úvere ani dodatočne riadne poskytnutá, a preto nezačala plynúť lehota na odstúpenie od zmluvy podľa článku 14 ods. 1 smernice [2008/48]?

b) [v prípade zápornej odpovede na vyššie uvedenú otázku písm. a)]:

Ak je zánik práva založený v rozhodujúcej miere na dobe, ktorá uplynula od uzavretia zmluvy, a/alebo na úplnom splnení zmluvy oboma zmluvnými stranami a/alebo na tom, že veriteľ disponoval sumou úveru, ktorú získal späť, alebo na vrátení úverových záruk a/alebo (v prípade kúpnej zmluvy spojenjej so zmluvou o úvere) na užívaní alebo prevode financovanej veci spotrebiteľom, avšak spotrebiteľ v rozhodujúcom období a v čase, keď nastali rozhodujúce okolnosti, nevedel, že má stále právo na odstúpenie od zmluvy, a ani nie je zodpovedný za to, že o tom nevedel, a veriteľ tiež nemohol predpokladať, že spotrebiteľ o uvedenej okolnosti vie?

8. Je v prípade zmluvy o spotrebiteľskom úvere vylúčené, aby veriteľ vzniesol voči uplatneniu práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy podľa článku 14 ods. 1 prvej vety smernice [2008/48] námietku založenú na zneužití práva,

a) ak jedna z povinných informácií stanovených v článku 10 ods. 2 smernice [2008/48] nebola riadne uvedená v zmluve o úvere ani dodatočne riadne poskytnutá, a preto nezačala plynúť lehota na odstúpenie od zmluvy podľa článku 14 ods. 1 smernice [2008/48]?

b) [v prípade zápornej odpovede na vyššie uvedenú otázku písm. a)]:

Ak je zneužívajúce uplatnenie práva založené v rozhodujúcej miere na dobe, ktorá uplynula od uzavretia zmluvy, a/alebo na úplnom splnení zmluvy oboma zmluvnými stranami a/alebo na tom, že veriteľ disponoval sumou úveru, ktorú získal späť, alebo na vrátení úverových záruk a/alebo (v prípade kúpnej zmluvy spojenjej so zmluvou o úvere) na užívaní alebo prevode financovanej veci spotrebiteľom, avšak spotrebiteľ v rozhodujúcom

období a v čase, keď nastali rozhodujúce okolnosti, nevedel, že má stále právo na odstúpenie od zmluvy, a ani nie je zodpovedný za to, že o tom nevedel, a veriteľ tiež nemohol predpokladať, že spotrebiteľ o uvedenej okolnosti vie?“

IV. Analýza

41. V súlade s požiadavkou Súdneho dvora navrhujem obmedziť svoje návrhy na tieto otázky:

- prvú otázku vo veci C-33/20, prvú otázku vo veci C-155/20 a tretiu otázku vo veci C-187/20,
- šiestu otázku vo veci C-187/20,
- štvrtú otázku vo veci C-155/20 a siedmu otázku vo veci C-187/20,
- piatu otázku vo veci C-155/20 a ôsmu otázku vo veci C-187/20.

A. Úvodné poznámky

42. Na úvod je potrebné po prvé pripomenúť, že samotná smernica nemôže ukladať povinnosti jednotlivcom a nemožno sa jej dovolávať voči jednotlivcom. Je pravda, že na zabezpečenie právnej ochrany podľa ustanovení práva Únie sú vnútroštátne súdy, ktoré sú poverené výkladom vnútroštátneho práva, povinné vykladať ho v čo najväčšej možnej miere s ohľadom na text a účel dotknutej smernice, aby sa dosiahol výsledok stanovený touto smernicou.⁵ Táto povinnosť výkladu v súlade s právom EÚ je však obmedzená všeobecnými právnymi zásadami, najmä zásadou právnej istoty, pretože nemôže slúžiť ako základ pre výklad vnútroštátneho práva *contra legem*.⁶ Žalobcovia sa teda môžu dovolávať odpovedí na otázky položené vnútroštátnym súdom voči úverovým inštitúciám len vtedy, ak možno s použitím relevantných metód výkladu vykladať vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa vykonáva smernica 2008/48, v súlade s týmito odpoveďami. Toto posúdenie prináleží vnútroštátnemu súdu.

43. Po druhé by som chcel zdôrazniť, že sa nedomnievam, že existujúcu judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa požiadaviek na informácie uložených inými legislatívnymi opatreniami EÚ zameranými na ochranu práv spotrebiteľov možno nevyhnutne implementovať jednoducho analogicky so smernicou 2008/48. V súlade s metódami výkladu uznanými Súdny dvorom sa takéto riešenia môžu uplatniť len vtedy, ak sú znenie, kontext a ciele dotknutých právnych predpisov rovnaké alebo aspoň veľmi podobné. V tomto prípade by sa podľa môjho názoru mala venovať osobitná pozornosť skutočnosti, že smernica 2008/48 stanovuje prísnejšie požiadavky na informácie, ako sú napríklad požiadavky uvedené v smernici 93/13/EHS⁷.

⁵ Rozsudok zo 7. augusta 2018, Smith (C-122/17, EU:C:2018:631, bod 39). Pozri tiež v tejto súvislosti rozsudky z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278, bod 31), a z 22. januára 2019, Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43, bod 73).

⁶ V tejto súvislosti pozri rozsudky z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278, bod 32); z 22. januára 2019, Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43, bod 74), a z 5. septembra 2019, Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, bod 56).

⁷ Smernica Rady z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

44. Po tretie, pokiaľ ide o ciele sledované smernicou 2008/48, z odôvodnení 4 až 9 tejto smernice vyplýva, že jej cieľom je uľahčiť vznik riadne fungujúceho vnútorného trhu so spotrebiteľskými úvermi prostredníctvom harmonizácie požiadaviek na informácie, ktoré sú veritelia povinní poskytovať, a zároveň zabezpečiť, aby tento trh vzbudzoval dôveru spotrebiteľov tým, že im poskytne vysokú a rovnocennú úroveň ochrany.⁸

45. Informačné požiadavky obsiahnuté v smernici 2008/48 teda čiastočne vychádzajú z predpokladu, že na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutná určitá miera zmluvnej štandardizácie, aspoň pokiaľ ide o informácie, ktoré majú byť uvedené v zmluvách, a čiastočne tiež že spotrebiteľ je voči veriteľovi v horšom postavení, pokiaľ ide o informáciu o účinkoch zmluvy a uplatniteľných právnych predpisoch.⁹ Na dosiahnutie týchto cieľov smernica 2008/48 plne harmonizuje informačné povinnosti, ktoré môžu byť veriteľom uložené,¹⁰ a na tento účel rozlišuje medzi informáciami, ktoré musia veritelia uviesť vo svojich reklamách (článok 4), pred uzavretím zmluvy (článok 5) a v samotných úverových zmluvách (článok 10).¹¹

46. Keďže smernica 2008/48 stanovuje v rôznych fázach rôzne informačné povinnosti, tieto povinnosti, hoci spolu súvisia, sledujú trochu odlišné ciele. Predovšetkým z odôvodnení 18 a 19 tejto smernice vyplýva, že povinnosť poskytnúť spotrebiteľom určité informácie pred uzavretím zmluvy, stanovená v článku 5 smernice, má predovšetkým umožniť spotrebiteľom porovnať rôzne ponuky a vybrať si tú najvhodnejšiu. Pokiaľ ide o povinnosť poskytnúť spotrebiteľom určité informácie v zmluvnej fáze, ktorá je stanovená v článku 10 smernice 2008/48, z odôvodnenia 31 jasne vyplýva, že jej cieľom je umožniť spotrebiteľom poznať svoje práva a povinnosti vyplývajúce zo zmluvy.¹² Presnejšie, ako uviedol Súdny dvor, cieľom tohto ustanovenia je zabezpečiť, aby spotrebiteľia mali všetky informácie potrebné na riadne plnenie zmluvy, a najmä na uplatnenie svojich práv.¹³

47. Vzhľadom na to, že niektoré informácie uvedené v článku 10 smernice 2008/48 mali byť spotrebiteľovi oznámené pred uzavretím zmluvy, zatiaľ čo iné sa netýkajú obsahu zmluvy, ale príslušných právnych ustanovení, je zrejmé, že zákonodarca EÚ chcel dosiahnuť cieľ umožniť spotrebiteľom oboznámiť sa so svojimi právami a povinnosťami vyplývajúcimi zo zmluvy tým, že v prípade ťažkostí môže spotrebiteľ nájsť odpoveď na svoju otázku priamo v zmluve bez toho, aby musel znášať náklady na vyhľadávanie príslušných informácií.¹⁴

⁸ Pozri tiež rozsudky z 5. septembra 2019, Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, bod 41), a z 26. marca 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242, bod 36).

⁹ Otázkou horšieho postavenia spotrebiteľa z hľadiska vyjednávacej sily sa zaoberajú skôr iné ustanovenia práva Únie, najmä tie, ktoré sú obsiahnuté v smernici 93/13.

¹⁰ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. júla 2012, SC Volksbank România (C-602/10, EU:C:2012:443, bod 38).

¹¹ Z tohto hľadiska je potrebné mať na pamäti, že smernica 2008/48 je založená na zmluvných požiadavkách na informácie a netýka sa otázok zmluvného obsahu alebo záväzkov, ktoré by strany mali alebo nemali prevziať. Preto, ako sa zdôrazňuje v článku 10 ods. 1, určité formálne požiadavky vnútroštátneho práva na platnosť výmeny súhlasu nie sú nevyhnutne relevantné pre posúdenie toho, či sú splnené informačné povinnosti podľa tejto smernice.

¹² Rozsudky z 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, bod 31), a z 26. marca 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242, bod 35).

¹³ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. marca 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242, bod 45).

¹⁴ V praxi len málo spotrebiteľov, okrem tých, ktorí sa zaujímajú o právo, podrobne číta zmluvy, ktoré podpisujú. Pozri najmä Office of Fair Trading, „Consumer Contracts“, február 2011, s. 1 na s. 116. Spotrebiteľia sa o obsah zmluvy začínú zaujímať len vo fáze plnenia zmluvy, ak nastanú problémy.

48. Nakoniec je potrebné poznamenať, že keďže smernica 2008/48 má za cieľ najmä uľahčiť vznik účinného vnútorného trhu spotrebiteľských úverov a na tento účel prináša úplnú harmonizáciu informačných požiadaviek, bez ohľadu na riešenia, ktoré Súdny dvor v prejednávanych veciach navrhne, tieto riešenia musia byť čo najpresnejšie. Na tejto podmienke skutočne závisí právna istota európskych subjektov, ktorá je pre vznik takéhoto trhu nevyhnutná.

49. Navrhujem teraz odpovedať na položené otázky vo svetle týchto úvah.

B. O prvej otázke vo veci C-33/20, prvej otázke vo veci C-155/20 a tretej otázke vo veci C-187/20

50. Svojou prvou otázkou vo veci C-33/20, prvou otázkou vo veci C-155/20 a treťou otázkou vo veci C-187/20 sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 vykladať v tom zmysle, že zmluva o úvere musí po prvé vo forme „konkrétneho čísla“ uvádzať úrokovú sadzbu pre prípad oneskorených platieb platnú v čase uzavretia úverovej zmluvy a po druhé konkrétne popisovať mechanizmus pre úpravu tejto sadzby.

51. Pokiaľ ide o *prvú časť otázky*, treba na začiatok pripomenúť, že podľa judikatúry Súdneho dvora platí, že informačné povinnosti stanovené v smernici 2008/48 nemôžu byť splnené jednoduchým odkazom na právny predpis uvedeným v zmluve.¹⁵

52. Nemecká verzia článku 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 stanovuje, že zmluvy o spotrebiteľskom úvere musia uvádzať „der Satz der Verzugszinsen Gemäß der zum Zeitpunkt des Abschlusses des Kreditvertrags geltenden Regelung und die Art und Weise seiner etwaigen Anpassung sowie gegebenenfalls anfallende Verzugskosten“, kde by použitie výrazu „Regelung“ mohlo viesť k určitej nejednoznačnosti. Tento výraz by totiž mohol odkazovať na podmienky zmluvy alebo na právne predpisy platné v čase uzavretia zmluvy, čo by znamenalo, že na dodržanie týchto právnych predpisov je potrebné v zmluve reprodukovat obsah platných právnych predpisov. V tomto prípade, s ktorým sa stotožňuje nemecká vláda, by sa tento údaj musel uviesť len vtedy, ak by sa v právnych predpisoch uvádzala uplatniteľná úroková sadzba ako absolútna hodnota.

53. V tejto súvislosti uznávam, že článok 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 nie je zďaleka jednoznačný. Zdá sa mi však, že znenie, kontext a ciele tohto ustanovenia sa opierajú skôr o jeho výklad v tom zmysle, že vyžaduje odkaz na konkrétnu sadzbu platnú v deň podpisu zmluvy. K tomuto záveru som dospel na základe nasledujúcich dôvodov.

¹⁵ Pozri rozsudky z 21. marca 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 50), a z 26. marca 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242, body 47 a 48). Je pravda, že podľa judikatúry „zmluva“ v zmysle smernice 2008/48, a nie v zmysle ustanovení upravujúcich jej platnosť, nemusí byť nevyhnutne uvedená v jednom dokumente. Keďže však hlavným cieľom smernice 2008/48 je harmonizovať rozsah informačných povinností, ktoré môžu byť uložené v rôznych členských štátoch, táto otázka nemôže závisieť od toho, či ustanovenia, ktoré stanovujú pravidlá verejného poriadku uplatniteľné v členskom štáte, tvoria súčasť zmluvy v zmysle smernice 2008/48, pretože by to bolo v rozpore s týmto cieľom. Podľa môjho názoru, ak sa smernica 2008/48 zameriava na informácie, je jasné, že pojem „zmluva“ sa musí chápať ako odkaz na jeden alebo viacero konkrétnych dokumentov. Potvrďuje to článok 10 ods. 1 smernice, ktorý stanovuje, že každá zmluvná strana dostane jedno vyhotovenie zmluvy o úvere.

54. V prvom rade je potrebné poznamenať, že samotný článok 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 uvádza, že informácie požadované týmto článkom sa týkajú úrokovej sadzby. Podľa všeobecnej chápanej definície sa tento pojem vzťahuje na percentuálnu hodnotu, t. j. stotinu.¹⁶ Vzorec, referenčná hodnota alebo referenčný index použitý na výpočet sadzby nie je v skutočnosti sadzbou samotnou.¹⁷ Možno dodať, že tam, kde nemecké znenie smernice 2008/48 odkazuje na právo platné v čase uzavretia zmluvy, používa jasnejšie výrazy, ako napríklad v článku 14 ods. 2 („das... geltende innerstaatliche Recht“) a v článku 14 ods. 6 alebo v článku 15 ods. 2 („nach den geltende Rechtsvorschriften“).

55. Ešte dôležitejšie je, že v anglickom znení článok 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 odkazuje na „the interest rate applicable in the case of late payments as applicable at the time of the conclusion of the credit agreement and the arrangements for its adjustment“. Podobne francúzska verzia zmiňuje „le taux d'intérêt applicable en cas de retard de paiement applicable au moment de la conclusion du contrat de crédit et les modalités d'adaptation de ce taux“.

56. Podľa môjho názoru skutočnosť, že toto ustanovenie jasne uvádza, aspoň v niektorých iných jazykových verziách, že na jednej strane musí byť definovaná úroková sadzba platná „v čase uzavretia zmluvy o úvere“ a na druhej strane, že táto informácia musí byť uvedená nad rámec informácie o podmienkach úpravy tejto sadzby, svedčí o tom, že pojem „úroková sadzba“ sa má chápať tak, že sa nevzťahuje ani na definíciu tejto sadzby, ani na vzorec použitý na jej výpočet, ale skôr na percentuálnu hodnotu zodpovedajúcu sadzbe platnej v deň podpisu zmluvy. Definícia použitej sadzby alebo vzorec použitý na jej výpočet (v prejednávanych prípadoch $X + 5$, kde X sa rovná hodnote nemeckého základného úroku) sa bez zmeny zmluvy nezmení.

57. Ak by teda mal byť pojem „úroková sadzba“ chápaný tak, že odkazuje na použitý vzorec pre výpočet, nebolo by potrebné špecifikovať, že táto sadzba musí byť sadzba platná v deň uzavretia zmluvy, či navyše požadovať zmienku o opatreniach pre jej úpravu. Najmä pokiaľ ide o tento druhý typ informácií, či už je potrebné pojem „úroková sadzba“ chápať ako odkaz na použitú definíciu alebo vzorec pre výpočet, spôsob jej úpravy by bol zahrnutý už v definícii sadzby alebo vo vzorci pre jej výpočet vo forme premennej alebo, ako v tomto prípade, odkaz na referenčnú hodnotu.¹⁸

58. Samozrejme, ako uviedli niektorí účastníci konania, niektoré úrokové sadzby, ako napríklad sadzby, o ktoré ide vo veciach samých, sa môžu líšiť, avšak podľa môjho názoru toto tvrdenie skôr podporuje vyššie uvedený záver. Môže to najmä vysvetliť, prečo článok 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 stanovuje nielen to, že sadzba, ktorá sa má uviesť, musí byť sadzbou platnou v čase uzavretia zmluvy, ale aj to, že je potrebné uviesť podmienky pre úpravu tejto sadzby.

¹⁶ Pozri napríklad Cambridge Dictionary. Vo svete financií a v bežnej reči existuje rozdiel medzi úrokovou sadzbou a referenčnou sadzbou: zatiaľ čo prvá sa vzťahuje na percentuálnu sadzbu používanú na výpočet sumy, ktorá sa má zaplatiť výmenou za službu alebo ako náhrada škody, druhá sa vzťahuje na použitie referenčnej sadzby vo forme sadzby na tento výpočet. Pozri definíciu pojmu „referenčná sadzba“ na referenčnej webovej stránke pre oblasť financií Investopedia. Niekedy sa namiesto označenia stotiny nepresne používa pojem „úroková sadzba“, ktorý sa vzťahuje na spôsob jej výpočtu v danom čase.

¹⁷ Je pravda, že v článku 3 písm. j) smernice 2008/48 sa uvádza, že „úroková sadzba úveru“ môže odkazovať na úrokovú sadzbu, ktorá môže byť variabilná. V oblasti matematiky alebo financií je úroková sadzba variabilná, ak sa ňou vyjadrená percentuálna hodnota môže meniť. Skutočnosť, že úroková sadzba môže byť variabilná, preto neznamená, že článok 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 sa má chápať ako odkaz na vzorec výpočtu.

¹⁸ Argument, ktorý uviedla nemecká vláda, že výklad článku 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 ako odkazu na konkrétne číslo by vzhľadom na článok 14 ods. 1 písm. b) viedol k predĺženiu lehoty na odstúpenie od zmluvy vždy, keď dôjde k zmene tejto sadzby, sa mi nezdá veľmi relevantný, keďže práve článok 10 ods. 2 písm. l) stanovuje, že sa vyžaduje len odkaz na sadzbu platnú v deň uzavretia zmluvy.

59. Z toho vyplýva, že už znenie článku 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 naznačuje, že toto ustanovenie by sa malo vykladať v tom zmysle, že veriteľovi stanovuje povinnosť uviesť najmä sadzbu, ktorá by bola skutočne použitá, ak by sa dlžník v čase uzavretia zmluvy dostal do omeškania.

60. Tento záver potvrdzujú *ciele a všeobecná štruktúra* tejto smernice.

61. Po prvé poznamenávam, že vždy, keď sa v článku 3 smernice 2008/48 stanovuje definícia sadzby, zdôrazňuje sa v tomto ustanovení, že sadzba musí byť vyjadrená v percentách. Podľa môjho názoru tieto spresnenia nepredstavujú výnimky z bežnej definície pojmu „sadzba“, ako tvrdí nemecká vláda, ale pripomínajú skutočnosť, že účelom týchto definícií je spresniť spôsob výpočtu tohto percenta podľa povahy každej sadzby.¹⁹

62. V tejto súvislosti sa mi vzhľadom na definíciu pojmu „sadzba“ zdá, že ak by zákonodarca mal v úmysle zaviazat' veriteľov, aby neuvádzali skutočné percento zodpovedajúce úrokovej sadzbe platnej v čase uzavretia zmluvy, ale vzorec, ktorý sa má použiť na jej výpočet, pravdepodobne by to urobil výslovné.

63. Po druhé, pokiaľ ide o ciele sledované článkom 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48, poznamenávam, že toto ustanovenie má umožniť európskym spotrebiteľom poznať svoje práva a povinnosti. V tejto súvislosti možno uznať, ako uviedli niektorí účastníci konania, že z hľadiska plnenia zmluvy je sadzba platná v deň uzavretia zmluvy, posudzovaná samostatne, nezaujímavá, pretože je veľmi pravdepodobné, že sa neskôr zmení.

64. Sotva však možno spochybnit', že uvedenie percentuálnej sadzby zodpovedajúcej uplatniteľnej sadzbe úrokov z omeškania platnej v čase uzavretia zmluvy pomáha spotrebiteľom pochopiť dôsledky omeškania,²⁰ a zdá sa mi zmysluplnejšie ako použitie vzorca alebo abstraktného odkazu na vzorec alebo referenčnú sadzbu. Okrem toho to nie je jediná informácia, ktorú vyžaduje článok 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48. Skutočnosť, že toto ustanovenie vyžaduje aj uvedenie spôsobu úpravy, je obzvlášť dôležitá pre problém aktualizácie týchto informácií. Nemožno sa preto domnievať, že uvedenie tejto percentuálnej sadzby by bolo nedostatočné na to, aby spotrebiteľia v Únii pochopili dôsledky, ktoré pre nich môžu vyplynúť z oneskorenej platby.

65. Nakoniec možno poznamenať, že povinnosť uviesť úrokovú sadzbu uplatniteľnú v prípade oneskorenej platby nepatrí len medzi informácie, ktoré sa majú uviesť v zmluve, ale aj medzi informácie, ktoré sa majú poskytnúť pred uzavretím zmluvy v súlade s článkom 5 smernice 2008/48. V dôsledku toho sa pojem „úroková sadzba pre prípad oneskorených platieb“ musí vykladať tak, aby spĺňal ciele sledované článkom 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48, ako aj článkom 5 ods. 1 písm. l) tejto smernice.

¹⁹ Tomuto argumentu neodporuje ani posledná veta článku 3 písm. k) smernice 2008/48, podľa ktorej ak v zmluve o úvere nie sú stanovené všetky úrokové sadzby úveru, úroková sadzba úveru sa považuje za fixnú iba na tie čiastkové obdobia, na ktoré sú úrokové sadzby úveru určené s výhradným použitím fixného konkrétneho percenta dohodnutého pri uzavretí zmluvy o úvere. Z článku 3 písm. j) totiž jasne vyplýva, že fixné úrokové sadzby sú podmnožinou úrokových sadzieb, ktoré sú v súlade s týmto ustanovením samy osebe vždy percentuálnou sadzbou: „vyjadrené ako fixné alebo variabilné *percento*“. (Kurzívou zvýraznil generálny advokát.) Článok 3 písm. k) smernice 2008/48 sa má preto vykladať v tom zmysle, že ak nie sú v zmluve definované všetky percentuálne sadzby vyjadrujúce uplatniteľnú úrokovú sadzbu, tieto sadzby sa majú považovať za fixné len počas obdobia, na ktoré sú stanovené, a výlučne prostredníctvom fixného percenta dohodnutého v čase uzavretia zmluvy, na rozdiel od percent vypočítaných k určitému okamihu podľa vzorca alebo referenčného indexu.

²⁰ V praxi je úroková sadzba uplatniteľná na oneskorené platby spravidla stanovená zákonom. V takomto kontexte je vzhľadom na cieľ sledovaný touto smernicou, ktorým je zabezpečenie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa, dôležité, aby mal spotrebiteľ o tejto sadzbe jasnú predstavu.

66. V tejto súvislosti, pokiaľ ide o cieľ, ktorý sledujú požiadavky na predzmluvné informácie stanovené v článku 5 ods. 1 smernice 2008/48, z odôvodnenia 18 tejto smernice vyplýva, že ich cieľom je najmä posilniť dôveru spotrebiteľov tým, že sa ustanovia „osobitné ustanovenia o reklame v oblasti zmlúv o úvere a o určitých položkách štandardných informácií, ktoré by sa mali poskytovať spotrebiteľom s cieľom umožniť im najmä *porovnať rozličné ponuky*. Tieto informácie by sa mali poskytnúť zrozumiteľným, stručným a zreteľným spôsobom, prostredníctvom *reprezentatívneho príkladu*.“²¹

67. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry sa ustanovenia spotrebiteľského práva Únie majú vykladať nie z pohľadu žalobcov v predmetných veciach, ale z pohľadu priemerného spotrebiteľa, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný.²² V prejednávanej veci z odôvodnenia 6 smernice 2008/48 vyplýva, že cieľom tejto smernice je rozvoj transparentnejšieho a efektívnejšieho trhu s úvermi v oblasti bez vnútorných hraníc. Zo skutočnosti, že právnym základom zvoleným na jej prijatie je článok 95 Zmluvy o ES (teraz článok 114 ZFEÚ), ktorý môže odôvodniť prijatie harmonizačných opatrení len vtedy, ak sú určené na zlepšenie podmienok fungovania vnútorného trhu,²³ možno vyvodiť, že porovnateľnosť ponúk, ktorú má článok 5 smernice 2008/48 uľahčiť, je potrebné chápať nie vo vzťahu k situácii vnútroštátneho spotrebiteľa, ale skôr k situácii európskeho spotrebiteľa.²⁴

68. V každom prípade treba samozrejme uznať, že priemerný spotrebiteľ nemá odborné znalosti finančného špecialistu. Možno preto pomerne dobre predpokladať, že priemerný spotrebiteľ, ktorý navyše môže mať bydlisko v inom členskom štáte, nemôže ľahko pochopiť, a teda ani porovnať rôzne sadzby úroku z omeškania, ktoré sa môžu uplatňovať, ak sa mu poskytnú len informácie o vzorci na výpočet sadzby v danom čase, najmä ak tento vzorec zahŕňa vnútroštátnu sadzbu, referenčnú hodnotu alebo referenčný index. Podľa môjho názoru smernica 2008/48 stanovuje, že v každej zmluve o spotrebiteľskom úvere musí byť uvedená platná úroková sadzba, a nielen spôsob jej výpočtu alebo úpravy, práve preto, aby európskemu spotrebiteľovi umožnila porovnanie.

69. Za týchto okolností, hoci smernica 2008/48 mohla byť v tomto bode jasnejšia, sa domnievam, najmä vzhľadom na znenie jej článku 10 ods. 2 písm. l), že povinnosť uviesť „úrokovú sadzbu pre prípad oneskorených platieb platnú v čase uzavretia zmluvy“ by sa mala chápať tak, že sa vyžaduje, aby sa v zmluvách uviedla percentuálna hodnota zodpovedajúca úrokovej sadzbe pre prípad omeškania dlžníka po podpise zmluvy.²⁵

70. Pokiaľ ide o *druhú časť otázky* týkajúcu sa úpravy úrokovej sadzby pre prípad oneskorenej platby, zo znenia článku 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 vyplýva, že spôsob úpravy musí byť uvedený aj v zmluve o úvere.

71. Podľa môjho názoru vzhľadom na vysvetlenia, ktoré vnútroštátny súd poskytol vo svojich návrhoch na začatie prejudiciálneho konania, sa otázky položené vnútroštátnym súdom musia vykladať v tom zmysle, že sa týkajú miery presnosti, s akou musia byť informácie o dotknutom

²¹ Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

²² Pozri napríklad rozsudok z 3. septembra 2020, Profi Credit Polska a i. (C-84/19, C-222/19 a C-252/19, EU:C:2020:631, bod 74).

²³ Rozsudok z 5. októbra 2000, Nemecko/Parlament a Rada (C-376/98, EU:C:2000:544, bod 95).

²⁴ Pozri v tomto zmysle návrhy generálnej advokátky Kokott vo veci Schyns (C-58/18, EU:C:2019:120, bod 43), a analogicky odôvodnenie Súdneho dvora v rozsudku z 2. mája 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, body 46 až 50).

²⁵ V tejto súvislosti by som chcel zdôrazniť, že tento záver nie je v rozpore so skutočnosťou, že v niektorých zmluvách môžu byť stanovené variabilné úrokové sadzby. Na jednej strane to neumožňuje určiť základnú sadzbu platnú v čase podpisu zmluvy. Na druhej strane sa nástroje na správu zmlúv môžu použiť na správu aktualizácií informácií pre spotrebiteľov.

predmete zahrnuté do zmluvy. Otázka sa týka najmä toho, či v prípade, že úroková sadzba vychádza z referenčnej sadzby, musí úverová inštitúcia uviesť, kto, kedy a podľa akých kritérií túto sadzbu určuje.

72. V tejto súvislosti treba poznamenať, že podľa judikatúry Súdneho dvora nemôže veriteľ splniť informačné povinnosti stanovené v článku 10 ods. 2 smernice 2008/48 len tým, že v zmluve uvedie odkaz na uplatniteľné právne ustanovenia.²⁶ Nemyslím si však, že článok 10 ods. 2 písm. l) tejto smernice by sa mal vykladať v tom zmysle, že v prípadoch, keď sa na výpočet úrokovej sadzby použije referenčná sadzba, veriteľ musí vysvetliť, ako sa má táto referenčná sadzba upraviť, alebo dokonca, ako je to v prejednávacom prípade, že použitá referenčná sadzba zodpovedá sadzbe uverejnenej ECB.

73. K tomuto záveru som dospel na základe týchto dôvodov.

74. Po prvé, ak sa úroková sadzba vypočíta na základe vzorca obsahujúceho premennú, použitie tejto premennej bude jediným alebo jedným zo spôsobov, ako možno úrokovú sadzbu upraviť. Ak, ako v tomto prípade, neexistuje iný spôsob úpravy sadzby, na splnenie požiadaviek článku 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 teda postačuje, aby zmluva obsahovala takýto vzorec na výpočet uplatniteľnej sadzby, a v prípade, že je premennou referenčná sadzba, informáciu o tom, kto túto sadzbu stanovuje, kde sa uverejňuje a ako často sa uverejňuje.

75. Po druhé konštatujem, že v nadväznosti na skutkové okolnosti dotknuté vo veciach samých bol článok 5 ods. 1 smernice 2008/48 zmenený s cieľom spresniť, že ak zmluva o spotrebiteľskom úvere odkazuje na referenčnú sadzbu v zmysle článku 3 ods. 1 bod 3) nariadenia (EÚ) 2016/1011,²⁷ musí veriteľ, prípadne sprostredkovateľ úveru informovať dlžníka o názve referenčnej sadzby a jej správcovi a o všetkých dôsledkoch pre spotrebiteľa (čo podľa môjho názoru znamená povinnosť uviesť frekvenciu uverejňovania indexu).²⁸ Od veriteľa sa však neočakáva, že vysvetlí, ako sa určuje samotná referenčná hodnota.

76. Napokon podrobný opis spôsobu stanovenia referenčnej sadzby sa nezdá byť potrebný na dosiahnutie cieľov sledovaných článkami 5 a 10 smernice, ale mohol by byť dokonca s nimi v rozpore. Keďže ide o referenčnú sadzbu, ktorú uverejňuje centrálna banka, môže čiastočne závisieť od makroekonomických údajov a čiastočne od menovej politiky (najmä od otázky cenovej stability a inflácie). Akýkoľvek pokus veriteľa vysvetliť, ako sa táto sadzba upravuje, by si vyžadoval neprimerané úsilie v porovnaní s ostatnými informáciami uvedenými v článku 10 ods. 2 smernice 2008/48. Samotný objem informácií môže spotrebiteľa ochromiť záplavou finančných a ekonomických informácií a údajov.²⁹ Takáto povinnosť by mohla byť pre veriteľov veľmi zaťažujúca, a pokiaľ sa jasne nepreukáže opak, je pochybné, že normotvorca Únie vôbec o takejto povinnosti uvažoval.

²⁶ Pozri analogicky rozsudok z 26. marca 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242, bod 48).

²⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2016 o indexoch používaných ako referenčné hodnoty vo finančných nástrojoch a finančných zmluvách alebo na meranie výkonnosti investičných fondov, ktorým sa menia smernice 2008/48/ES a 2014/17/EÚ a nariadenie (EÚ) č. 596/2014 (Ú. v. EÚ L 171, 2016, s. 1). Článok 3 ods. 1 bod 3 uvedeného nariadenia definuje pojem „referenčná hodnota“ ako „akýkoľvek index, s odkazom na ktorý je určená splatná suma v rámci finančného nástroja alebo finančnej zmluvy alebo hodnota finančného nástroja, alebo index použitý na meranie výkonnosti investičného fondu s cieľom sledovať rentabilnosť tohto indexu alebo vymedziť prídelenie aktív z portfólia či vypočítať poplatky spojené s výkonnosťou“.

²⁸ V prípade sadzby úroku z omeškania vypočítanej na základe referenčného indexu vydaného centrálnou bankou zahŕňa povinnosť informovať spotrebiteľa o možných dôsledkoch použitia tohto indexu aj povinnosť informovať spotrebiteľa o spôsobe, akým sa tento index zohľadňuje, t. j. informáciu o vzorci na výpočet sadzby úroku z omeškania zahŕňajúcom tento index, ako aj o frekvencii, s akou sa tento index uverejňuje, keďže frekvencia určuje volatilitu príslušnej úrokovej sadzby.

²⁹ Okrem toho vnútroštátne právne predpisy, ako napríklad nemecké právo, vo všeobecnosti stanovujú referenčnú hodnotu, index alebo sadzbu, ktoré sa môžu použiť na výpočet sadzby úrokov z omeškania.

77. V prejednávanej veci zmluvné ustanovenia dotknuté vo veciach samých spresňujú, že referenčnú sadzbu použitú vo vzorci na výpočet sadzby úroku z omeškania uverejňuje Deutsche Bundesbank a že táto sadzba sa stanovuje každoročne k 1. januáru a 1. júlu. Keďže ide o oficiálny kurz, ktorý je voľne dostupný na internetovej stránke Nemeckej spolkovej banky, domnievam sa, že tento údaj je pre priemerného európskeho spotrebiteľa, o ktorom predpokladáme, že je dostatočne informovaný a pozorný, dostatočný na to, aby pochopil, kto tento kurz uverejňuje a kde a kedy sa uverejňuje.

78. Je pravda, že tieto zmluvné podmienky neuvádzajú, že použitá referenčná sadzba zodpovedá sadzbe uverejnenej ECB. Z článku 5 ani z článku 10 smernice 2008/48 však nevyplýva, že by sa takýto údaj vyžadoval. Okrem toho nechápem, prečo by tieto informácie mali byť potrebné pre porovnateľnosť ponúk, ani ako by pomohli spotrebiteľovi poznať jeho práva a povinnosti. Pre spotrebiteľa je dôležité pochopiť dôsledky zmluvy³⁰ a podľa môjho názoru v tomto ohľade stačí vedieť, že použitý sadzobník je právne záväzný a kde ho možno nájsť.

79. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú otázku vo veci C-33/20, prvú otázku vo veci C-155/20 a tretiu otázku vo veci C-187/20 tak, že článok 10 ods. 2 písm. l) smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere musí byť uvedená, po prvé percentuálna hodnota úrokovej sadzby pre prípad oneskorených platieb platná v čase uzavretia zmluvy o úvere a po druhé, ak je táto sadzba variabilná, vzorec, ktorý sa použije na výpočet sadzby uplatniteľnej v uvedenom čase, a ak sa ako variabilná použije referenčná sadzba alebo referenčná hodnota, dátum jej uverejnenia, miesto jej uverejnenia a kto ju uverejnil.

C. O šiestej otázke vo veci C-187/20

80. Svojou šiestou otázkou vo veci C-187/20 sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48 vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere musia byť uvedené podstatné formálne náležitosti sťažnosti alebo prostriedku nápravy v rámci mimosúdneho mechanizmu vybavovania sťažností alebo zaistenia nápravy, alebo či stačí, ak zmluva v tejto súvislosti odkáže iba na procesné pravidlá dostupné na internete.

81. Na úvod možno poznamenať, že na základe článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48 sa v zmluvách o spotrebiteľskom úvere musí uvádzať „či existuje pre spotrebiteľa mimosúdny mechanizmus vybavovania sťažností a zaistenia nápravy, a ak áno, spôsoby, akými sa dá použiť“. Na účely zodpovedania tejto otázky, je preto potrebné určiť, čo sa v tomto ustanovení rozumie pod „spôsoby, akými sa dá použiť mimosúdny mechanizmus vybavovania sťažností a zaistenia nápravy“.

82. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že ak ustanovenia práva Únie neodkazujú na právo členských štátov s cieľom určiť ich zmysel a rozsah pôsobnosti, tieto ustanovenia si vyžadujú v celej Únii autonómny a jednotný výklad. Tento výklad musí zohľadňovať nielen znenie týchto ustanovení, ale aj ich kontext a cieľ sledovaný predmetnou právnou úpravou.³¹ Keďže smernica 2008/48 neodkazuje na právo členských štátov na účely určenia významu pojmu „mimosúdny mechanizmus vybavovania sťažností a zaistenia nápravy“, musí sa tento pojem považovať za autonómny pojem práva Únie, a teda vykladať jednotne v celej Európskej únii.

³⁰ Rozsudok z 3. septembra 2020, Profi Credit Polska a i. (C-84/19, C-222/19 a C-252/19, EU:C:2020:631, bod 75).

³¹ Rozsudok z 21. októbra 2020, Möbel Kraft (C-529/19, EU:C:2020:846, bod 21). Platí to o to viac, že v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje, sa smernicou 2008/48 dosahuje úplná harmonizácia.

83. V tejto súvislosti poznamenávam, že na jednej strane spôsoby prístupu, ktoré musia byť uvedené v zmluve podľa článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48, sú spôsoby týkajúce sa „mimosúdneho mechanizmu vybavovania sťažností a zaistenia nápravy“, ktorý zahŕňa nielen interné postupy podávania sťažností, ale aj postupy pred osobitným orgánom.³² Na druhej strane, ako sa javí v prípade postupu pri podávaní sťažností u nemeckého ombudsmana súkromných bánk, môže byť mimosúdny mechanizmus vybavovania sťažností a zaistenia nápravy podľa článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48 podrobený konkrétnym podmienkam prípustnosti a zodpovedný subjekt ich navyše môže zmeniť.

84. Na rozdiel od tvrdení niektorých účastníkov konania však tieto skutočnosti samy osebe nemôžu odôvodňovať výklad článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48 v tom zmysle, že zmluva by mohla jednoducho odkazovať na príslušnú internetovú stránku, teda že by inak nebolo možné vykonať prípadné zmeny platných procesných pravidiel. Je potrebné uznať, že požiadavka, aby veritelia do zmluvy zahrnuli aj iné informácie ako adresu internetovej stránky venovanej týmto postupom, bude nevyhnutne znamenať, že obsah zmluvy bude potrebné aktualizovať, ak dôjde k zmene v zozname dostupných mimosúdnych mechanizmov vybavovania sťažností a zaistenia nápravy alebo v pravidlách podávania sťažností príslušným orgánom. Bolo by totiž v rozpore s cieľmi smernice 2008/48 vykladať jej článok 10 tak, že veriteľovi neukladá povinnosť vykonať takúto aktualizáciu, keďže, ako som už vysvetlil vyššie, čiastkové informácie uvedené v tomto ustanovení sú informácie, ktoré normotvorca Únie považuje za zjavne potrebné počas plnenia zmluvy.³³

85. Povinnosť aktualizácie však nepredstavuje pre veriteľov neprimeranú záťaž. Na jednej strane vývoj nástrojov na správu zmlúv za posledných 20 rokov výrazne uľahčil a zlacnil správu zmlúv pre veriteľov. Na druhej strane nie je právne náročné vykonať takúto aktualizáciu. Doložka, v ktorej sa uvádza len existencia alebo neexistencia mimosúdnych mechanizmov vybavovania sťažností a zaistenia nápravy pre spotrebiteľov a spôsob prístupu k nim, má skôr informatívnu než normatívnu hodnotu, pretože nevymedzuje rozsah práv a povinností zmluvných strán. Aktualizácia týchto informácií preto nepredstavuje zmenu zmluvy, ktorú by spotrebiteľ mohol napríklad namietať.

86. V každom prípade možno uviesť, že článok 10 ods. 1 smernice 2008/48 vyžaduje, aby spotrebiteľ *dostal* jedno vyhotovenie zmluvy o úvere. Použitie slova „dostal“ naznačuje, že spotrebiteľ nemusí otvoriť internetový odkaz ani podniknúť žiadne ďalšie kroky, aby získal prístup k podmienkam zmluvy.³⁴ Okrem toho Súdny dvor už rozhodol, že veritelia nemôžu splniť informačnú povinnosť podľa článku 10 smernice 2008/48 tým, že v zmluve uvedú, kde možno tieto informácie nájsť.³⁵

87. Keďže si to vnútroštátny súd zrejme uvedomuje, domnievam sa, že otázky vnútroštátneho súdu treba chápať tak, že sa konkrétne týkajú toho, čo sa rozumie pod pojmom „spôsob použitia“ v článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48, a tiež toho, akú úroveň presnosti možno v tejto súvislosti očakávať od informácií obsiahnutých v zmluve.

³² Pozri v tomto zmysle článok 24 smernice 2008/48: „podľa potreby s využitím existujúcich *subjektov*“. (Kurzívou zvýraznil generálny advokát.)

³³ Ako som už vysvetlil, z toho, že smernica stanovuje informačné povinnosti v niekoľkých rôznych fázach zmluvného procesu a že niektoré z poskytovaných informácií nesúvisia priamo so zmluvou, ako napríklad informácie týkajúce sa existencie mimosúdnych mechanizmov, možno vyvodiť, že cieľom článku 10 smernice 2008/48 je, aspoň čiastočne, urobiť zo zmluvy dokument, na ktorý sa spotrebiteľ môže odvolávať so svojimi otázkami počas jej plnenia.

³⁴ Rozsudok z 5. júla 2012, Content Services (C-49/11, EU:C:2012:419, body 36 a 37).

³⁵ Pozri napríklad rozsudky z 21. marca 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 50), a z 26. marca 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242, body 46 až 49).

88. V tejto súvislosti je potrebné znovu pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry si výklad ustanovenia práva Únie vyžaduje zohľadnenie nielen jeho znenia a účelu, ale aj jeho kontextu a cieľov sledovaných právnymi predpismi, ktorých je súčasťou.³⁶

89. Pokiaľ ide o znenie článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48, z pojmov zvolených normotvorcom, najmä v nemčine z výrazu „die Voraussetzungen für diesen Zugang“ (v angličtine „methods for having access“ alebo vo francúzštine „modalités d'accès à ces dernières“³⁷), možno vyvodíť, že informácie, ktoré sa majú poskytnúť spotrebiteľom, by mali obsahovať aj niečo iné ako len zmienku o rôznych existujúcich mechanizmoch. Zároveň však poznamenávam, že tie isté pojmy sa vzťahujú len na „použitie“ týchto mechanizmov, a nie na ich fungovanie. Neznamenajú takú úroveň presnosti, ktorá by vyžadovala, aby veriteľ podrobne reprodukoval všetky platné procesné pravidlá v zmluvných dokumentoch pre spotrebiteľov.

90. Podľa môjho názoru to zrejme potvrdzuje kontext, do ktorého toto ustanovenie patrí, keďže v článku 10 ods. 2 smernice 2008/48 sa na začiatku uvádza, že informácie musia byť uvedené zrozumiteľne a stručne, čo znamená, že je potrebné uviesť len základné informácie.

91. Napokon, pokiaľ ide o cieľ sledovaný článkom 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48, poznamenávam, že existencia „mimosúdneho mechanizmu vybavovania sťažností a zaistenia nápravy, a spôsobov, akými sa dá použiť“ nepatrí medzi informácie, ktoré sa podľa článku 5 smernice 2008/48 musia spotrebiteľom poskytnúť pred uzavretím zmluvy. Z toho sa zdá byť zřejmé, že normotvorca Únie nepovažoval tieto informácie za nevyhnutné na porovnanie ponúk, ale skôr na riešenie problémov, ktoré môžu vzniknúť počas plnenia zmluvy.³⁸ Cieľom sledovaným týmto ustanovením je teda povzbudiť spotrebiteľa, aby tieto postupy využíval. Z toho všetkého podľa môjho názoru vyplýva, že poskytnuté informácie sú dostatočné na to, aby sa predišlo prípadnému sklamaniu v tomto smere.

92. Možno preto dospieť k záveru, že informácie o spôsoboch prístupu k akýmkoľvek uplatniteľným mimosúdny mechanizmom vybavovania sťažností a zaistenia nápravy, ktoré podľa článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48 musia byť uvedené v zmluve, sú obmedzené na tie, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby sa dlžník mohol s úplnou znalosťou skutočností rozhodnúť, či je pre neho použitie niektorého z týchto mechanizmov vhodné, a aby mohol podať takúto sťažnosť alebo odvolanie bez obáv, že bude natrvalo zbavený možnosti vymáhať svoje práva.

³⁶ Pozri napríklad rozsudky z 12. júna 2014, Lukoyl Neftohim Burgas (C-330/13, EU:C:2014:1757, bod 59), alebo z 27. marca 2019, slewo (C-681/17, EU:C:2019:255, bod 31).

³⁷ Je pravda, že existencia mechanizmu mimosúdneho vybavovania sťažností a zaistenia nápravy je uvedená v prílohe II smernice 2008/48 medzi prvkami, ktoré musia byť zahrnuté do „štandardných európskych informácií o spotrebiteľskom úvere“, ktoré sa musia poskytnúť v predzmluvnej fáze. Podotýkam však, že podľa článku 5 ods. 1 tejto smernice použitie tohto dokumentu umožňuje predpokladať, že veriteľ splnil nielen požiadavky na informácie stanovené v tejto smernici, ale aj požiadavky stanovené v smernici 2002/65, ktorej článok 3 ods. 1 a ods. 4 písm. a) vyžaduje poskytnutie týchto informácií pred uzavretím zmluvy na diaľku. Preto som dospel k záveru, že tieto informácie nemusia byť zahrnuté do dokumentu, pokiaľ predmetná zmluva tiež nepatrí do pôsobnosti tejto smernice.

³⁸ Pozri v tomto zmysle odôvodnenie 47 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (smernica o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov) (Ú. v. EÚ L 165, 2013, s. 63). Nie som úplne presvedčený, že by zbežné čítanie bodu 34 rozsudku z 25. júna 2020, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände (C-380/19, EU:C:2020:498), naznačovalo, že existencia jedného alebo viacerých mimosúdnych mechanizmov vybavovania sťažností a zaistenia nápravy mala pre spotrebiteľov zásadný význam pri ich rozhodovaní o podpise zmluvy. Je pravda, že ak by členské štáty mohli zaviesť povinné a nákladné postupy pred začatím súdneho sporu, informácia o existencii takéhoto postupu by mohla zabrániť spotrebiteľom zmluvu podpísať. Ako však Súdny dvor už mal príležitosť zdôrazniť, v záujme dodržiavania zásady účinnej súdnej ochrany musia členské štáty zabezpečiť, aby povinné postupy alternatívneho riešenia sporov nevedli k vzniku výdavkov, alebo viedli len k vzniku drobných výdavkov. Pozri rozsudok zo 14. júna 2017, Menini a Rampanelli (C-75/16, EU:C:2017:457, bod 61).

93. Tento posledný aspekt sa mi zdá o to dôležitejší, že článok 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48 sa vzťahuje na akýkoľvek mimosúdny mechanizmus vybavovania sťažností a zaistenia nápravy, či už nepovinný alebo povinný. Domnievam sa však, že tento cieľ nezahrňa špecifikáciu uplatniteľných procesných pravidiel vrátane prípustnosti za predpokladu, že ich nedodržanie definitívne nezbaví spotrebiteľov možnosti uplatniť svoje práva.

94. Konkrétne to znamená, že zmluva o spotrebiteľskom úvere by mala obsahovať tieto body:

- všetky mimosúdne mechanizmy vybavovania sťažností a zaistenia nápravy, ktoré má spotrebiteľ k dispozícii (nielen tie, ktoré by veriteľ implicitne uprednostnil), s výnimkou *ad hoc* postupov,
- ich prípadné náklady (a povinné zastúpenie, ak je stanovené),³⁹
- či sa má sťažnosť alebo odvolanie podať v papierovej alebo elektronickej forme,
- poštovú alebo elektronickú adresu, na ktorú sa má sťažnosť alebo odvolanie zaslať,
- formálne podmienky, ktoré musia byť splnené, ale len vtedy, ak ich nesplnenie môže viesť k definitívnemu zamietnutiu žiadosti bez možnosti nápravy.

95. Podľa môjho názoru smernica 2013/11 tento záver nespochybňuje. Je pravda, že článok 13 ods. 2 tejto smernice len stanovuje, že obchodníci, nech už sú ktokoľvek, musia na svojej internetovej stránke, ak takáto stránka existuje, a prípadne vo všeobecných obchodných podmienkach kúpnych zmlúv alebo zmlúv o poskytovaní služieb uzatvorených medzi obchodníkom a spotrebiteľom, uviesť hlavný orgán alebo orgány alternatívneho riešenia sporov, na ktoré sa títo obchodníci obracajú alebo sú povinní sa obrátiť pri riešení sporov so spotrebiteľmi, ako aj adresu svojej internetovej stránky. V článku 3 ods. 1 uvedenej smernice sa však stanovuje, že ustanovenie tejto smernice má prednosť len vtedy, ak je v rozpore s ustanovením iného právneho aktu Únie, ktorý sa týka postupov mimosúdneho riešenia sporov iniciovaných spotrebiteľom voči obchodníkovi. Keďže smernicou 2013/11 sa vykonáva minimálna harmonizácia,⁴⁰ aby bola v rozpore s inou smernicou, musí smernica 2013/11 stanoviť vyšší štandard ako táto iná smernica.⁴¹ V tomto prípade, keďže smernica 2008/48 jasne stanovuje vyššie požiadavky na informácie ako smernica 2013/11, a nie naopak,⁴² nie je dôvod uprednostniť informačnú povinnosť podľa článku 13 ods. 2 smernice 2013/11 pred požiadavkami článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48.⁴³

96. V zmluvách o spotrebiteľskom úvere, o ktoré ide vo veci C-187/20, sa uvádza možnosť podať sťažnosť ombudsmanovi pre súkromné banky. Uvádza sa v nich tiež, že procesné pravidlá vybavovania sťažností klientov v nemeckom bankovom sektore sú k dispozícii na požiadanie alebo na internete a že sťažnosti sa musia zasielať písomne na uvedenú adresu.

³⁹ Pripomínam však, že v súvislosti s konaniami podľa smernice 2013/11 Súdny dvor rozhodol, že od spotrebiteľov nemožno vyžadovať, aby boli zastúpení advokátom. Pozri rozsudok zo 14. júna 2017, Menini a Rampanelli (C-75/16, EU:C:2017:457, bod 64). Na jednej strane sa však táto smernica nevzťahuje na všetky mimosúdne konania uvedené v článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48. Na druhej strane niektoré konania si môžu vyžadovať zastúpenie neprávnymi, napríklad spotrebiteľskými združeniami.

⁴⁰ Pozri článok 2 ods. 3 smernice 2013/11.

⁴¹ Pozri analogicky stanovisko 1/03 (Nový Luganský dohovor) zo 7. februára 2006 (EU:C:2006:81, bod 127).

⁴² Dôvodom je pravdepodobne to, že smernica 2013/11 sa vzťahuje na akýkoľvek druh transakcie.

⁴³ To pravdepodobne vysvetľuje, prečo zákonodarca nepovažoval za potrebné zmeniť smernicu 2008/48, hoci smernica 2013/11 vychádza zo smernice 2008/48. Na základe toho konštatujem, že každá z požiadaviek na informácie má iný rozsah pôsobnosti. Informačná povinnosť stanovená v smernici 2013/11 sa v skutočnosti týka len mimosúdneho riešenia sťažností alebo opravných prostriedkov, na ktorých sa podieľa orgán riešenia sporov, ako sa uvádza v článku 2 ods. 1 uvedenej smernice. Okrem toho sa smernica 2008/48 týka len poskytovania spotrebiteľských úverov, zatiaľ čo smernica 2013/11 sa vzťahuje na všetky obchodné transakcie.

97. Podľa môjho názoru je potrebné tieto údaje považovať z hľadiska splnenia požiadaviek článku 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48 za dostatočné, ak po prvé neexistujú žiadne iné mechanizmy mimosúdneho vybavovania sťažností a prostriedkov zaistenia nápravy, ktoré by bolo možné na tento druh zmluvy uplatniť, po druhé je postup vybavovania sťažností u ombudsmana súkromných bánk bezplatný a nevyžaduje právne zastúpenie a po tretie na podanie sťažnosti u tohto orgánu nie sú stanovené žiadne ďalšie formálne požiadavky okrem toho, že táto sťažnosť musí byť zaslaná v písomnej forme na uvedenú adresu, ktorých nedodržanie by mohlo definitívne brániť žalobcovi v prístupe k tomuto konkrétnemu konaniu.

98. Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na šiestu otázku vo veci C-187/20 tak, že článok 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere musia byť uvedené všetky dostupné mimosúdne mechanizmy vybavovania sťažností a zaistenia nápravy, ktoré majú spotrebiteľia k dispozícii, a prípadne aj náklady na každý z týchto mechanizmov, či sa má sťažnosť alebo odvolanie podať v listinnej alebo elektronickej podobe, poštovú alebo elektronickú adresu, na ktorú sa má takáto sťažnosť alebo odvolanie zaslať, a formálne podmienky, ktoré sa majú dodržať, ak by ich nedodržanie mohlo viesť k strate možnosti spotrebiteľa uplatniť svoje práva.

D. O štvrtej otázke vo veci C-155/20 a siedmej otázke vo veci C-187/20

99. Svojou štvrtou otázkou vo veci C-155/20 a siedmou otázkou vo veci C-187/20 sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 14 ods. 1 smernice 2008/48 vykladať v tom zmysle, že veriteľ môže voči uplatneniu práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy vzniesť námietku založenú na zániku práva, ak spotrebiteľ uplatní svoje právo na odstúpenie od zmluvy dlhú dobu po uplynutí štrnásťdňovej lehoty od uzavretia zmluvy stanovenej v článku 14 ods. 1 písm. a) z dôvodu, že v zmluve alebo v následných oznámeniach neboli uvedené informácie uvedené v článku 10 ods. 2 tejto smernice. V prípade kladnej odpovede na túto otázku sa vnútroštátny súd tiež pýta, či skutočnosť, že dlžník nevedel, že právo na odstúpenie od zmluvy trvá aj po uplynutí štrnásťdňovej lehoty stanovenej v článku 14 ods. 1 smernice 2008/48, môže brániť uplatneniu námietky založenej na zániku práva.

100. Východiskovým bodom je znenie článku 14 ods. 1 smernice 2008/48, v ktorom sa stanovuje, že „spotrebiteľ môže od zmluvy o úvere odstúpiť bez uvedenia dôvodu do štrnástich kalendárnych dní“. Podľa druhej vety tohto ustanovenia táto lehota začína plynúť buď, ako je uvedené v písmene a), dňom uzavretia zmluvy o úvere, alebo, ako je uvedené v písmene b), dňom, keď sú „spotrebiteľovi doručené zmluvné podmienky a informácie v súlade s článkom 10, ak tento deň nasleduje po dni uvedenom v písmene a)“.

101. Hoci Komisia tvrdí opak, otázka existencie novej lehoty nie je ponechaná na voľné uváženie členských štátov, ale patrí medzi oblasti harmonizované smernicou 2008/48. Domnievam sa totiž, že ak by členské štáty mohli určiť dĺžku takejto lehoty vo vnútroštátnom práve, mohli by narušiť harmonizáciu vykonanú článkom 14 ods. 1 písm. a) tým, že by sa odvolávali na ustanovenia článku 14 ods. 1 písm. b), pokiaľ ide o lehotu na uplatnenie práva na odstúpenie od zmluvy. Je zrejmé, že tým, že normotvorca Únie nestanovil lehotu, chcel *zámerne* umožniť spotrebiteľom odstúpiť od zmluvy, *ak nedostali všetky informácie*, bez ohľadu na povahu (a teda ekonomický význam) opomenutých informácií.

102. Za týchto okolností je absencia lehoty presne tým výsledkom, ktorý normotvorca Únie zamýšľal dosiahnuť s cieľom sankcionovať veriteľov, ktorí si nespĺnili informačnú povinnosť podľa článku 10 uvedenej smernice. Ide teda o dodatočnú sankciu k sankcii, ktorú sú členské štáty povinné stanoviť podľa článku 23 tejto smernice, ale pri ktorej nemajú žiadnu mieru voľnej úvahy.

103. Za týchto okolností treba skutočnosť, že veritelia sa nemôžu dovolávať lehoty, považovať za jeden z aspektov zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov týkajúcich sa zmlúv o spotrebiteľskom úvere, ktoré treba považovať za patriace do pôsobnosti úplnej harmonizácie zavedenej touto smernicou.

104. Inými slovami, zdá sa, že z tejto legislatívnej konštrukcie nevyhnutne implicitne vyplýva, že veriteľ nemôže pri zdôvodňovaní nespĺnenia informačných povinností stanovených v článku 10 uvedenej smernice poukazovať na skutočný stav vedomia spotrebiteľov.

105. Okrem toho, ak porovnáme ustanovenia tejto smernice s ustanoveniami iných smerníc, ktoré spotrebiteľom poskytujú právo odstúpiť od zmluvy, je zrejmé, že ak normotvorca Únie zamýšľal umožniť profesionálnemu obchodníkovi uplatniť lehotu, výslovne to uviedol, ako napríklad v prípade článku 10 ods. 1 smernice 2011/83/EÚ.⁴⁴ Hoci táto smernica nadväzuje na smernicu 2008/48, normotvorca Únie sa rozhodol nezmeniť smernicu 2008/48 s cieľom prijať podobné riešenie.

106. Vzhľadom na uvedené skutočnosti poznamenávam, že článok 14 ods. 1 smernice 2008/48 stanovuje právo *na odstúpenie od zmluvy* a nie *neplatnosť*.⁴⁵ Keďže plnenie zmluvy je prirodzeným spôsobom zániku zmluvného záväzku tohto typu, dospel by som k záveru, že článok 14 ods. 1 smernice sa má vykladať v tom zmysle, že právo na odstúpenie od zmluvy stanovené v tomto ustanovení nemožno uplatniť po tom, ako obe strany úplne splnili svoje povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o úvere.

107. Tento záver na jednej strane potvrdzuje odôvodnenie 34 smernice 2008/48, v ktorom sa spresňuje, že táto smernica stanovila právo na odstúpenie od zmluvy za podmienok podobných podmienkam stanoveným v smernici 2002/65, zatiaľ čo v článku 6 ods. 2 písm. c) poslednej uvedenej smernice sa spresňuje, že právo na odstúpenie od zmluvy stanovené v tomto článku sa nebude uplatňovať na „zmluvy, ktoré boli úplne vykonané obidvoma stranami na výslovnú žiadosť spotrebiteľa predtým, ako spotrebiteľ uplatnil svoje právo na odstúpenie“.⁴⁶

108. Na druhej strane možno pripomenúť, že cieľom informačných povinností stanovených v článku 10 smernice 2008/48 je umožniť spotrebiteľom poznať rozsah ich práv a povinností počas plnenia zmluvy. Po úplnom splnení zmluvy sa tieto povinnosti už neuplatňujú. Preto sa na dosiahnutie cieľov sledovaných týmto ustanovením nezdá byť potrebné umožniť spotrebiteľom uplatniť právo na odstúpenie od zmluvy po jej splnení.

⁴⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 2011, s. 64).

⁴⁵ Napríklad článok 15 ods. 1 smernice Rady 90/619/EHS z 8. novembra 1990 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa životného poistenia, ktorou sa ustanovujú opatrenia na uľahčenie účinného výkonu slobody poskytovania služieb a ktorou sa mení a dopĺňa smernica 79/267/EHS (Ú. v. ES L 330, 1990, s. 50), dotknutý v rozsudkoch z 19. decembra 2013, Endress (C-209/12, EU:C:2013:864), a z 19. decembra 2019, Rust-Hackner a Gmoser (C-355/18 a C-356/18, EU:C:2019:1123), stanovujúci neplatnosť. To isté platí aj pre článok 5 smernice Rady 85/577/EHS z 20. decembra 1985 o ochrane spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov (Ú. v. ES L 372, 1985 s. 31; Mim. vyd. 05/001, s. 23), citovaný v rozsudku z 10. apríla 2008, Hamilton (C-412/06, EU:C:2008:215). Táto smernica bola zrušená a nahradená smernicou 2011/83, ktorá prijala odlišné riešenie, keďže teraz ustanovuje právo na odstúpenie od zmluvy a výslovne stanovuje lehotu.

⁴⁶ Pozri tiež odôvodnenie 24 smernice 2002/65 a rozsudok z 11. septembra 2019, Romano (C-143/18, EU:C:2019:701, bod 36).

109. Za týchto okolností navrhujem, aby Súdny dvor na štvrtú otázku vo veci C-155/20 a siedmu otázku vo veci C-187/20 odpovedal tak, že článok 14 ods. 1 smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že veriteľ nesmie brániť spotrebiteľovi vo výkone jeho práva na odstúpenie od zmluvy, kým mu v zmluve o úvere nebudú poskytnuté všetky informácie uvedené v článku 10 ods. 2 tejto smernice. Toto právo však nemožno uplatniť po úplnom splnení záväzkov vyplývajúcich z predmetnej zmluvy.

E. O piatej otázke vo veci C-155/20 a ôsmej otázke vo veci C-187/20

110. Svojou piatou otázkou vo veci C-155/20 a ôsmou otázkou vo veci C-187/20 sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či môže veriteľ vzniesť voči uplatneniu práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy podľa článku 14 ods. 1 prvej vety smernice 2008/48/ES námietku založenú na zneužití práva, ak od uzavretia zmluvy uplynula významná doba.

111. Na úvod možno poznamenať, že smernica 2008/48 neobsahuje žiadne pravidlá týkajúce sa možného zneužitia práv, ktoré priznáva. Členské štáty sa navyše nemôžu dovoliavať právnych ustanovení alebo zásad, a to ani ústavných, ktoré by bránili uplatňovaniu práva Únie.⁴⁷

112. Možno však poznamenať, že v práve Únie existuje všeobecná právna zásada, podľa ktorej sa jednotlivci nemôžu dovoliavať práva Únie podvodným alebo zneužívajúcim spôsobom.⁴⁸ Preto v oblastiach upravených právom Únie sa možnosť dovoliavať sa zneužívajúcej povahy výkonu práva vyplývajúceho z práva Únie musí posudzovať výlučne z hľadiska tejto zásady, a nie z hľadiska požiadaviek vnútroštátneho práva.

113. V rámci konania o prejudiciálnej otázke prináleží Súdnemu dvoru spresniť rozsah pôsobnosti všeobecnej zásady práva Únie doplnením výkladu tejto zásady vzhľadom na okolnosti uvedené vnútroštátnym súdom v jeho návrhu na začatie prejudiciálneho konania⁴⁹ a vnútroštátnemu súdu overiť, či táto situácia zodpovedá skutkovým okolnostiam danej veci, a na tomto základe dospieť ku konečnému záveru o primeranom uplatnení tejto zásady v prejednávanej veci.⁵⁰

114. Pokiaľ ide o všeobecnú zásadu zákazu zneužitia, Súdny dvor už mal príležitosť zdôrazniť, že na uplatňovanie tejto zásady sa vyžaduje súčasná existencia objektívnej a subjektívnej okolnosti.⁵¹

115. Pokiaľ ide o objektívnu okolnosť, zo všetkých objektívnych skutočností musí vyplývať, že napriek formálnemu dodržaniu podmienok stanovených právnou úpravou Únie nebol dosiahnutý cieľ sledovaný touto právnou úpravou.⁵²

⁴⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudky zo 17. decembra 1970, Internationale Handelsgesellschaft (11/70, EU:C:1970:114, bod 3); z 13. decembra 1979, Hauer (44/79, EU:C:1979:290, bod 14); z 18. októbra 2016, Nikiforidis (C-135/15, EU:C:2016:774, bod 28), a zo 16. júla 2020, Facebook Ireland a Schrems (C-311/18, EU:C:2020:559, bod 100).

⁴⁸ V tomto zmysle pozri rozsudky zo 6. februára 2018, Altun a i. (C-359/16, EU:C:2018:63, body 48 a 49), a z 26. februára 2019, T Danmark a Y Denmark (C-116/16 a C-117/16, EU:C:2019:135, bod 76).

⁴⁹ V tomto zmysle pozri rozsudok z 21. februára 2006, Halifax a i. (C-255/02, EU:C:2006:121, bod 77).

⁵⁰ Pozri analogicky rozsudky zo 14. decembra 2000, Emsland-Stärke (C-110/99, EU:C:2000:695, bod 54), a z 13. marca 2014, SICES a i. (C-155/13, EU:C:2014:145, bod 34).

⁵¹ Pozri napríklad rozsudok z 28. júla 2016, Kratzer (C-423/15, EU:C:2016:604, bod 38).

⁵² Pozri napríklad rozsudok z 13. marca 2014, SICES a i. (C-155/13, EU:C:2014:145, bod 32).

116. Pokiaľ ide o subjektívnu okolnosť, je potrebné, aby súbor objektívnych prvkov preukazoval, že základným účelom predmetných transakcií je získanie neoprávnenej výhody vyplývajúcej z uplatňovania práva Únie. Zásada zákazu zneužitia teda nie je použiteľná, ak majú sporné transakcie, a konkrétne možnosť uplatnenia určitých právnych možností alebo použitia k určitým dojednaním, pravdepodobne iné nezávislé vysvetlenie ako len získanie takejto výhody.⁵³

117. V tomto prípade je nesporné, že účelom práva na odstúpenie od zmluvy ustanoveného v článku 14 ods. 1 smernice 2008/48 je umožniť spotrebiteľom zmeniť názor, ak po získaní všetkých informácií uvedených v článku 10 tejto smernice považujú za vhodnejšie navrhovaný úver nevyužiť.⁵⁴

118. Chcem však zdôrazniť, že v prejednávanej veci nejde o uplatnenie práva na odstúpenie od zmluvy ako také, ale o možnosť dovoliť sa článku 14 ods. 1 písm. b) smernice 2008/48, podľa ktorého sa možno tohto práva dovoliť bez časového obmedzenia, ak spotrebiteľovi neboli poskytnuté informácie uvedené v článku 10 tejto smernice. Ako som už vysvetlil vyššie, domnievam sa, že účelom tohto ustanovenia je práve sankcionovať veriteľov za nesplnenie ich informačnej povinnosti.

119. V tejto súvislosti sa domnievam, že v prípadoch, keď neboli poskytnuté potrebné informácie, samotná skutočnosť, že spotrebiteľ uplatní právo na odstúpenie od zmluvy niekoľko rokov po uzavretí zmluvy, nemôže byť nikdy v rozpore s týmto cieľom, ale skôr sa zdá byť s ním plne v súlade.⁵⁵

120. Vzhľadom na to, že za daných okolností bude nutne chýbať prvý prvok nevyhnutný na preukázanie existencie zneužitia práva, sa domnievam, že veriteľ sa nemôže dovoliť zásady zákazu zneužitia práva, aby spotrebiteľovi zabránil vo výkone jeho práva na odstúpenie od zmluvy v neskoršej fáze, pokiaľ mu veriteľ predtým neoznámil všetky informácie uvedené v článku 10 smernice 2008/48.

121. To však neznamená, že žalobcovia, dokonca ani tí, ktorých zmluva o úvere nebola v čase uplatnenia práva na odstúpenie od zmluvy ešte úplne splnená, sú oprávnení požadovať, aby im veriteľ z dôvodu odstúpenia od zmluvy bol povinný vrátiť v plnej výške zaplatené mesačné splátky vrátane úrokov za prevod vozidla na predajcu. Skutočnosť, že *uplatnenie práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy* nie je zneužívajúce, nemusí nevyhnutne znamenať, že by malo alebo dokonca mohlo viesť k *následkom*, ktoré uvádzajú žalobcovia.

122. V tejto súvislosti možno najprv uviesť, že článok 14 ods. 3 písm. b) smernice 2008/48 vyžaduje, aby členské štáty stanovili, že v prípade uplatnenia práva na odstúpenie od zmluvy musí spotrebiteľ zaplatiť veriteľovi nielen istinu, ale aj úroky z nej, vypočítané na základe dohodnutej úrokovej sadzby, odo dňa, keď si spotrebiteľ zobral úver (v bežnej reči „čerpál“),⁵⁶ až do dňa splatenia istiny.

⁵³ Pozri rozsudok zo 14. decembra 2000, Emsland-Stärke (C-110/99, EU:C:2000:695, body 52 a 53).

⁵⁴ Pozri analogicky, pokiaľ ide o právo na zrušenie, rozsudok z 19. decembra 2019, Rust-Hackner a Gmoser (C-355/18 a C-356/18, EU:C:2019:1123, bod 101).

⁵⁵ Podľa môjho názoru by však zásada zákazu zneužitia práv mohla byť uplatnená, ak by sa preukázalo, že spotrebiteľ opakovane čerpal úver a potom v dvojtýždňovej lehote od zmluvy odstúpil, než si vzal nový úver atď.

⁵⁶ Použitie pojmu „čerpál“ je vysvetlené skutočnosťou, že môže existovať časové oneskorenie medzi okamihom podpisu úverovej zmluvy a okamihom, keď je predaj dokončený, a kedy takto uvoľnené prostriedky budú použité a následne bankou vyplatené.

123. Je pravda, že členské štáty môžu stanoviť, že absencia určitých povinných informácií v zmluve o úvere môže viesť k strate úroku z úveru ako súčasť sankcií, ktoré musia zaviesť v súlade s článkom 23 smernice 2008/48. Z tohto ustanovenia však tiež vyplýva, že sankcie uložené v prípade porušenia práva EÚ musia byť primerané. Podľa judikatúry Súdneho dvora tvrdosť sankcií musí byť primeraná závažnosti porušení, ktoré postihujú, a to najmä zabezpečením skutočne odrádzajúceho účinku, pričom musia rešpektovať všeobecnú zásadu proporcionality.⁵⁷

124. V tejto súvislosti treba na jednej strane poznamenať, že úrok z úveru nie je len odmenou za obsluhu úveru, ale prípadne aj kompenzáciou straty peňažnej hodnoty. Na druhej strane neuvedenie ktorejkoľvek z informácií uvedených v článku 10 smernice 2008/48 vedie k predĺženiu lehoty na odstúpenie od zmluvy. Pokiaľ ide o informácie, ktoré sa netýkajú obsahu zmluvy, ale iba právneho prostredia zmluvy, ako je to v prípade informácií týkajúcich sa mechanizmov mimosúdneho riešenia sporov, úplná strata tohto úroku sa nejaví byť ospravedlnená opomenutím uvedenej informácie v zmluve.⁵⁸ Takéto opomenutie je oveľa menej závažné ako napríklad absencia posúdenia bonity žiadateľa⁵⁹ alebo neuvedenia RPMN alebo určitých informácií týkajúcich sa úverových nákladov pre spotrebiteľa.⁶⁰ Podľa môjho názoru majú členské štáty v tomto ohľade určitú voľnosť a môžu stanoviť, že neposkytnutie určitých informácií, ktoré nesúvisia so záväzkami strán, bude namiesto toho kompenzované priznaním náhrady škody.

125. Podobne v prípadoch, keď sadzba úroku z omeškania platná v čase uzavretia zmluvy, ako je uvedené v otázke 1, nebola výslovne uvedená vo forme konkrétneho čísla, pokiaľ sa táto informácia netýka nákladov na samotný úver, ale skôr možného omeškania, by sa mi zdalo viac v súlade so zásadou proporcionality, ak by sa takéto opomenutie napravilo tým, že by veriteľ nemohol požadovať úrok v prípade oneskorenej platby stanovený v zmluve (a nie úrok z úveru), vrátane priznanej náhrady škody.

126. Po druhé, pokiaľ ide o dôsledky odstúpenia od zmluvy o úvere na kúpnu zmluvu alebo zmluvu o poskytnutí služby financovanej z tohto úveru, poznamenávam, že smernica 2008/48 nespresňuje, aké by tieto dôsledky mali alebo mohli byť.⁶¹ Je pravda, že v takomto prípade sa čerpaný úver môže kvalifikovať ako viazaný úver, ak sú splnené podmienky stanovené v článku 3 písm. n) smernice 2008/48. Jediné ustanovenie smernice 2008/48, ktoré sa týka dôsledkov uplatnenia práva na odstúpenie od zmluvy v prípade viazaného úveru, a to článok 15 ods. 1, sa však týka situácie, keď spotrebiteľ uplatní toto právo v súvislosti so zmluvou o dodaní tovaru alebo poskytnutí služby. Žiadne ustanovenie však nerieši situáciu, keď sa uplatnené právo na odstúpenie od zmluvy týka úveru.

127. Možno preto dospieť k záveru, že je na členských štátoch, aby objasnili účinky uplatnenia práva na odstúpenie od zmluvy v súvislosti so spotrebiteľským úverom, pokiaľ ide o kúpnu zmluvu financované takýmto úverom. To potvrdzuje aj odôvodnenie 35, v ktorom sa uvádza, že „ak spotrebiteľ odstúpi od zmluvy o úvere, na základe ktorej dostal tovar..., táto smernica by sa nemala dotýkať žiadnej úpravy otázok vrátenia tovaru ani žiadnych súvisiacich otázok v členských štátoch“.

⁵⁷ Pozri rozsudok z 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, bod 63).

⁵⁸ Pozri rozsudok z 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, bod 72).

⁵⁹ Pozri rozsudok z 27. marca 2014, LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190, bod 45 a nasl.).

⁶⁰ Pozri rozsudok z 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, bod 70).

⁶¹ Pokiaľ ide o článok 14 ods. 4 smernice, ten sa vzťahuje na doplnkové služby súvisiace so zmluvou o úvere, a nie na tovar alebo služby financované z úveru. Upozorňujem tiež na skutočnosť, že smernica 2011/83, ktorá obsahuje ustanovenia o vplyve uplatnenia práva na odstúpenie od zmluvy na doplnkové zmluvy, sa vzťahuje len na zmluvy uzavreté na diaľku alebo zmluvy uzavreté mimo prevádzkových priestorov, čo zrejme nie je prípad zmlúv dotknutých vo veci samej.

128. Hoci voľná úvaha členských štátov v tomto ohľade nie je neobmedzená, keďže nesmie narušiť účinnosť práva na odstúpenie od zmluvy ustanoveného v smernici 2008/48, členské štáty môžu napriek tomu upraviť dôsledky uplatnenia tohto práva na kúpnu zmluvu. Predovšetkým nevidím dôvod, prečo by členský štát nemohol pri uplatnení práva na odstúpenie od zmluvy, ktoré viedlo k zrušeniu predaja, umožniť predávajúcemu zohľadniť amortizáciu hodnoty vráteného tovaru v dôsledku jeho používania spotrebiteľom.

129. Dokonca sa prikláňam k názoru, že členské štáty sú za určitých okolností povinné zabezpečiť, aby spotrebiteľ zaplatil takúto náhradu predávajúcemu, ako to v príslušných oblastiach stanovuje článok 7 smernice 2002/65 a článok 14 ods. 2 smernice 2011/83.⁶² Zákaz bezdôvodného obohatenia je spoločnou zásadou právnych predpisov členských štátov, ktorú Súdny dvor aspoň implicitne uznal za jednu zo všeobecných zásad práva Únie.⁶³ Podľa tejto zásady má osoba, ktorá utrpela stratu, ktorá zväčšuje majetok inej osoby bez toho, aby toto obohatenie malo právny dôvod, má vo všeobecnosti právo na náhradu, až do výšky tejto straty, zo strany osoby, ktorá sa obohatila.⁶⁴

130. Vzhľadom na to, že právo na odstúpenie od zmluvy, o ktoré ide v prejednávanych veciach, je záležitosťou práva Únie, členské štáty musia pri špecifikácii dôsledkov výkonu tohto práva zohľadniť zásadu zákazu bezdôvodného obohatenia zakotvenú Súdnym dvorom.

131. V tejto súvislosti možno poznamenať, že ak vnútroštátne právo stanovuje, že akákoľvek zmluva o viazanom predaji sa v prípade odstúpenia od zmluvy o úvere považuje za zrušenú, potom by predávajúci mohol utrieť škodu, zatiaľ čo hodnota majetku kupujúceho by sa pravdepodobne zvýšila. To je typický prípad predaja vozidla financovaného úverom, pretože hodnota vozidla na trhu s ojazdenými vozidlami klesá od prvého najazdeného kilometra v závislosti od značky a modelu. Preto by predajca, ktorý by musel vziať vozidlo späť, nevyhnutne utrpel stratu. Pokiaľ ide o kupujúceho, hodnota jeho majetku sa nevyhnutne zvýši, pretože nebude musieť znášať toto znehodnotenie.

132. Je pravda, že zásadu zákazu bezdôvodného obohatenia nemožno uplatniť v prípade zavinenia, a preto by sa neuplatnila, ak by predávajúci skutočne porušil ustanovenia smernice 2008/48. Na to, aby sa predajca tovaru mohol považovať za spolupáchateľa porušenia článku 10 ods. 2 smernice 2008/48 z dôvodu nedostatočných informácií uvedených v podpísanej zmluve o úvere, je však potrebné, aby sa predajca podieľal na uzavretí alebo príprave zmluvy o úvere, čo

⁶² Právo predávajúceho na takúto kompenzáciu nebolo stanovené v smernici Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku (Ú. v. ES L 144, s. 19; Mim. vyd. 05/002, s. 23), ktorá upravovala zmluvy uzavreté na diaľku pred smernicou 2011/83. Smernica 2011/83 bola prijatá, ako sa uvádza v odôvodnení 47, pretože „niektorí spotrebiteľia uplatňujú právo na odstúpenie od zmluvy po tom, čo používali tovar vo väčšej miere, než aká je potrebná na zistenie povahy, charakteristík a funkčnosti tovaru. V takom prípade by spotrebiteľ nemal stratiť právo na odstúpenie od zmluvy, ale mal by byť zodpovedný za akékoľvek zníženie hodnoty tovaru. Na účely zistenia povahy, charakteristík a funkčnosti tovaru by mal spotrebiteľ s tovarom manipulovať a skontrolovať ho len takým spôsobom, akým by mu to bolo umožnené v obchode. Napríklad spotrebiteľ by mal oblečenie len vyskúšať, ale nemal by ho nosiť. Spotrebiteľ by mal preto počas lehoty na odstúpenie od zmluvy s tovarom manipulovať a skontrolovať ho s náležitou starostlivosťou. Povinnosti spotrebiteľa v prípade odstúpenia od zmluvy by nemali spotrebiteľa odradiť od toho, aby uplatnil právo na odstúpenie od zmluvy“.

⁶³ V tomto zmysle pozri napríklad rozsudok zo 16. decembra 2008, Masdar (Spojené kráľovstvo)/Komisia (C-47/07 P, EU:C:2008:726, bod 47).

⁶⁴ V tomto zmysle pozri rozsudok z 9. júla 2020, Česká republika/Komisia (C-575/18 P, EU:C:2020:530, bod 82).

je len jedna zo situácií, na ktoré sa vzťahuje pojem „viazaný úver“ v zmysle článku 3 písm. n) smernice 2008/48.⁶⁵ V akejkoľvek inej situácii by mal mať predávajúci možnosť uplatniť zásadu bezdôvodného obohatenia.

133. Domnievam sa preto, že ak spotrebiteľ uplatní právo na odstúpenie od zmluvy, členské štáty môžu aspoň dobrovoľne stanoviť, že predávajúci môže od vrátenej sumy odpočítať príspevok na amortizáciu. Uznávam, že toto riešenie môže spotrebiteľov odradiť od uplatnenia práva na odstúpenie od zmluvy, ale považujem to za prirodzený dôsledok skutočnosti, že určité obdobie užívali predmetné výrobky alebo služby.⁶⁶ Preto, aj keď sa uplatnenie práva na odstúpenie od zmluvy niektorými žalobcami nezdá byť zneužitím, od predávajúceho možno požadovať, aby kupujúcim uhradil plnú hodnotu vozidiel len vtedy, ak vnútroštátne právo výslovne stanovuje takéto riešenie ako sankciu za porušenie určitých povinností predávajúceho, napríklad povinnosti ponúkať kupujúcim len služby úverových spoločností, ktorých zmluvy sú v súlade s ustanoveniami smernice 2008/48. O rozhodnom práve rozhodujú vnútroštátne súdy.

134. Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na piatu otázku vo veci C-155/20 a ôsmu otázku vo veci C-187/20 tak, že veriteľ sa nemôže dovolávať zásady Únie o zákaze zneužitia práva, aby zabránil spotrebiteľovi uplatniť právo na odstúpenie od zmluvy stanovené v článku 14 ods. 1 prvej vete smernice 2008/48 len z dôvodu, že od uzavretia zmluvy uplynula významnejšia doba. Z dôvodov, ktoré som uviedol vyššie, to však neznamená, že členské štáty nie sú oprávnené, ba dokonca povinné, prijať v rámci svojich právnych systémov primerané opatrenia na zabezpečenie toho, aby poskytovatelia úverov neutrpeli finančné straty v dôsledku uplatnenia práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy.

V. Návrh

135. Domnievam sa preto, že Súdny dvor by mal na prejudiciálne otázky Landgericht Ravensburg (Krajinský súd Ravensburg, Nemecko) odpovedať takto:

1. Článok 10 ods. 2 písm. l) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48 z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS sa má vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere musí byť uvedená, po prvé percentuálna hodnota úrokovej sadzby pre prípad oneskorených platieb platná v čase uzavretia zmluvy o úvere a po druhé, ak je táto sadzba variabilná, vzorec, ktorý sa použije na výpočet sadzby uplatniteľnej v uvedenom čase, a ak sa ako variabilná použije referenčná sadzba alebo referenčná hodnota, dátum jej uverejnenia, miesto jej uverejnenia a kto ju uverejnil.
2. Článok 10 ods. 2 písm. t) smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že v zmluve o úvere musia byť uvedené všetky dostupné mimosúdne mechanizmy vybavovania sťažností a zaistenia nápravy, ktoré majú spotrebiteľia k dispozícii, a prípadne aj náklady na každý z týchto mechanizmov, či sa má sťažnosť alebo odvolanie podať v listinnej alebo elektronickej podobe,

⁶⁵ Hoci Súdny dvor už rozhodol, že sloboda usadiť sa môže byť predmetom širokej škály zásahov zo strany orgánov verejnej moci, ktoré môžu vo všeobecnom záujme obmedziť výkon hospodárskej činnosti [pozri napríklad rozsudok z 30. júna 2016, Lidl (C-134/15, EU:C:2016:498, bod 34)], osoba by mala byť v zásade zodpovedná za konanie inej osoby len vtedy, ak bola zodpovedná za kontrolu alebo organizáciu činnosti tejto osoby.

⁶⁶ Treba tiež pripomenúť, že pokiaľ ide o informácie uvedené v článku 10 smernice 2008/48, ktoré sú rozhodujúce pre súhlas, spotrebiteľ má naďalej právo požiadať o uplatnenie práva na odstúpenie od zmluvy o úvere na základe vnútroštátneho práva, ako sa zdôrazňuje v článku 10 ods. 1 a v odôvodnení 30 uvedenej smernice.

poštovú alebo elektronickú adresu, na ktorú sa má takáto sťažnosť alebo odvolanie zaslať, a formálne podmienky, ktoré sa majú dodržať, ak by ich nedodržanie mohlo viesť k strate možnosti spotrebiteľa uplatniť svoje práva.

3. Článok 14 ods. 1 smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že veriteľ nesmie brániť spotrebiteľovi vo výkone jeho práva na odstúpenie od zmluvy, kým mu v zmluve o úvere nebudú poskytnuté všetky informácie uvedené v článku 10 ods. 2 tejto smernice. Toto právo však nemožno uplatniť po úplnom splnení záväzkov vyplývajúcich z predmetnej zmluvy.
4. Veriteľ sa nemôže dovolávať zásady Únie o zákaze zneužitia práva, aby zabránil spotrebiteľovi uplatniť právo na odstúpenie od zmluvy stanovené v článku 14 ods. 1 prvej vete smernice 2008/48 len z dôvodu, že od uzavretia zmluvy uplynula významná doba. To však neznamena, že členské štáty nie sú oprávnené, ba dokonca povinné prijať v rámci svojich právnych systémov primerané opatrenia na zabezpečenie toho, aby poskytovatelia úverov neutrpeli finančné straty v dôsledku uplatnenia práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy.